

Ulaganje u ovisna društva i konsolidacija financijskih izvještaja u hotelijersko turističkoj djelatnosti

Seder, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:148:423227>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet
Diplomski sveučilišni studij Računovodstvo i revizija

**ULAGANJE U OVISNA DRUŠTVA I KONSOLIDACIJA
FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA U HOTELIJERSKO
TURISTIČKOJ DJELATNOSTI**

Diplomski rad

Ivana Seder

Zagreb, rujan, 2019.

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Diplomski sveučilišni studij Računovodstvo i revizija

**ULAGANJE U OVISNA DRUŠTVA I KONSOLIDACIJA
FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA U HOTELIJERSKO
TURISTIČKOJ DJELATNOSTI**

**INVESTMENT IN SUBSIDIARY COMPANIES AND FINANCIAL
STATEMENT CONSOLIDATION IN LODGING INDUSTRY**

Diplomski rad

Student: Ivana Seder, 0067509744

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Hrvoje Perčević

Zagreb, rujan 2019.

IVANA SEDER

Ime i prezime studenta/ice

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je DIPLOMSKI RAD „Ulaganje u ovisna društva i konsolidacija financijskih izvještaja u hotelijersko turističkoj djelatnosti“ isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Student/ica:

U Zagrebu, _____

(potpis)

SAŽETAK

Poslovna spajanja vrlo su čest način širenja poslovanja društava u hotelijersko turističkoj djelatnosti. Prilikom poslovnih spajanja društva mogu izgubiti pravnu osobnost što predstavlja konsolidaciju u širem smislu ili se mogu spojiti ali da i dalje nastave poslovati kao zasebni pravni subjekti. Kod poslovnih spajanja u kojima društva zadrže pravnu osobnost, može nastati matično podružnički odnos ako jedno društvo stekne kontrolu nad drugim društvom. Stjecanjem kontrole, nastaje obveza konsolidacije financijskih izvještaja za matično društvo, što znači da matica osim odvojenih financijskih izvještaja mora sastaviti i konsolidirane financijske izvještaje. Konsolidirani izvještaji za cilj imaju maticu i ovisno društvo prikazati kao jedinstveni poslovni subjekt što se ostvaruje postupcima konsolidacije.

SUMMARY

Business mergers are a very common way of expanding the business of companies in the hotel and tourism industry. In business mergers, companies may lose their legal personality, which is consolidation in the broad sense, or they can merge but continue to operate as separate legal entities. For business combinations in which companies retain legal personality, a parent subsidiary relationship may arise if one company acquires control over another company. Acquisition of control creates the obligation to consolidate the financial statements for the parent company, which means that the parent must prepare consolidated financial statements in addition to separate financial statements. The consolidated statements aim to present the parent company and the subsidiary as a single business entity, which is achieved through consolidation procedures.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. Poslovna spajanja.....	2
2.1. Pojam i oblici poslovnih spajanja	2
2.2. Metoda stjecanja za obračun poslovnih spajanja	4
3. Računovodstveni tretman ulaganja u ovisna društva	10
3.1. Odnos matice i ovisnih društava	10
3.2. Pojam odvojenih i konsolidiranih financijskih izvještaja	13
3.3. Priznavanje i mjerenje ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima matičnog društva.....	14
4. Konsolidacija financijskih izvještaja	19
4.1. Institucionalni okvir za konsolidaciju financijskih izvještaja u Republici Hrvatskoj	19
4.2. Proces konsolidacije financijskih izvještaja.....	21
4.2.1. Načela sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja.....	22
4.2.2. Faze konsolidacije financijskih izvještaja.....	25
4.3. Postupci konsolidacije financijskih izvještaja.....	26
4.3.1. Zbrajanje istovrsnih stavki	27
4.3.2. Eliminacije učinaka međukompanijskih transakcija	27
5. Ulaganje u ovisna društva i konsolidacija financijskih izvještaja na primjeru društva Valamar Riviera d.d.	32
5.1. Opći podaci o odabranom društvu	32
5.2. Računovodstvene politike vezane za konsolidaciju financijskih izvještaja društva	33
5.3. Mjerenje ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima	34
5.4. Transakcije s povezanim društvima	40
5.5. Sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja Grupe	41
6. Zaključak.....	50
LITERATURA	51
POPIS SLIKA I TABLICA	52
ŽIVOTOPIS.....	53

1. Uvod

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog diplomskog rada su poslovna spajanja, pri čemu je naglasak na onim poslovnim spajanjima koja rezultiraju stjecanjem kontrole i obvezom konsolidacije financijskih izvještaja.

Cilj rada je dati teorijski pregled različitih oblika poslovnih spajanja te detaljnije razraditi računovodstveni tretman ulaganja u ovisna društva i postupak konsolidacije financijskih izvještaja. Uz teorijsku obradu teme, cilj je navedenu problematiku obrazložiti na primjeru društva iz hotelijersko turističke djelatnosti, budući da su poslovna spajanja vrlo čest način širenja poslovanja društava u odabranoj djelatnosti. Ovaj diplomski rad temelji se na akviziciji kao obliku poslovnog spajanja iz kojeg proizlazi obveza konsolidacije financijskih izvještaja matice i ovisnog društva.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Prilikom izrade ovog diplomskog rada korišteni su sekundarni izvori podataka koji uključuju knjige hrvatskih autora, stručne članke objavljene u časopisima „Računovodstvo i financije“ te „Računovodstvo, revizija i financije“, zakone te hrvatske i međunarodne računovodstvene standarde. Za analizu odabranog društva korišteni su godišnji konsolidirani i nekonsolidirani financijski izvještaji preuzeti sa stranice Zagrebačke burze. Svi korišteni izvori literature navedeni su na kraju rada.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Ovaj diplomski rad koncipiran je u 6 poglavlja. Nakon uvoda, u kojem je ukratko predstavljena tema i cilj rada, u drugom poglavlju navedeni su i opisani oblici poslovnih spajanja, nakon čega je detaljno opisana metoda stjecanja koja se mora primjenjivati za obračun poslovnih spajanja. Treće poglavlje opisuje odnos matice i ovisnih društava te definira odvojene i konsolidirane financijske izvještaje. U trećem poglavlju prikazane su i različite metode priznavanja i mjerenja ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima. Četvrto poglavlje daje teorijski pregled konsolidacije financijskih izvještaja, dok je u petom poglavlju na odabranom primjeru prikazano mjerenje ulaganja u ovisna društva i konsolidacija financijskih izvještaja, nakon čega slijedi zaključak na samom kraju rada.

2. Poslovna spajanja

Računovodstveni tretman poslovnih spajanja i konsolidacija financijskih izvještaja regulirani su nizom standarda, a to su MSFI 3 Poslovna spajanja, MSFI 10 Konsolidirani financijski izvještaji, MRS 27 Odvojeni financijski izvještaji i MRS 28 Ulaganja u pridružena društva i zajedničke pothvate za društva koja primjenjuju Međunarodne standarde financijskog izvještavanja te HSFI 2 Konsolidirani financijski izvještaji za društva koja primjenjuju Hrvatske standarde financijskog izvještavanja. MSFI 3 predstavlja osnovni računovodstveni okvir za tretman poslovnih spajanja i konsolidaciju financijskih izvještaja za obveznike primjene MSFI-a.¹

2.1. Pojam i oblici poslovnih spajanja

„MSFI 3 i HSFI 2 poslovno spajanje definiraju kao spajanje dvaju odvojenih društava ili poslovanja u jedan izvještajni subjekt.“² Da bi neka transakcija bila evidentirana kao poslovno spajanje, MSFI 3 zahtijeva da stečena imovina i preuzete obveze čine poslovnu djelatnost društva. U suprotnom, ako stečena imovina nije poslovna djelatnost, izvještajni subjekt dužan je transakciju obračunati kao stjecanje imovine.³

HSFI 2 navodi sljedeće poslovne kombinacije ovisno o stupnju kontrole jednog društva nad drugim:

- „poslovne kombinacije u kojima jedno društvo kontrolira drugo društvo
- poslovne kombinacije u kojima jedno društvo ima značajan utjecaj na drugo društvo
- poslovne kombinacije u kojima jedno društvo zajedno s drugim društvima ima zajedničku kontrolu nad trećim društvima.“⁴

„Poslovne kombinacije u kojima jedno društvo kontrolira drugo društvo rezultiraju poslovnim spajanjem. Društvo koje je kontrolirano od strane drugog društva, zvanog matično društvo, naziva se ovisno društvo.“⁵ „Stjecanje kontrole jednog društva nad drugim najčešće se ostvaruje kada društvo stjecatelj stekne više od 50% dionica ili glavničkih udjela s pravom glasa društva stečenika.“⁶

¹ Gulin, D., Perčević, H. (2013) *Financijsko računovodstvo - izabrane teme*. Zagreb: HZRI F, str. 209.

² Ibid., str. 209.

³ MSFI 3, točka 3.

⁴ HSFI 2, točka 2.31.

⁵ HSFI 2, točka 2.35., 2.36.

⁶ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 210.

„Poslovne kombinacije u kojima jedno društvo ima značajan utjecaj na drugo društvo javljaju se kada jedno društvo stekne od 20 do 50% dionica ili glavnčkih udjela s pravom glasa drugog društva. Značajan utjecaj manifestira se putem utjecaja na financijske i poslovne politike. Društvo na koje drugo društvo ima značajan utjecaj naziva se pridruženo društvo.“⁷

„Poslovne kombinacije u kojima jedno društvo zajedno s drugim društvima ima zajedničku kontrolu nad trećim društvima rezultiraju zajedničkim pothvatima. Ove poslovne kombinacije pojavljuju se kada dva ili više društava zajednički stječu kontrolu nad trećim društvom. Stjecanje kontrole se i u ovom slučaju uglavnom ostvaruje stjecanjem više od 50% dionica ili glavnčkih udjela s pravom glasa stečenog društva.“⁸

„Stjecanje kontrole jednog društva nad drugim društvom ne mora uvijek rezultirati stvaranjem odnosa između matice i ovisnog društva. Matica može steći ovisno društvo s namjerom da ga pripoji ili da se zajedno s njim spoji u novo društvo. Prema tome, tri su osnovna oblika poslovnih spajanja:

- pripajanje odnosno fuzija,
- statutarna konsolidacija i
- akvizicija odnosno preuzimanje.,⁹

„Fuzija i statutarna konsolidacija predstavljaju konsolidaciju u širem smislu budući da dolazi do pravnog spajanja odnosno pripajanja dvaju društava. Pripajanjem odnosno fuzijom, jedno društvo stječe i pripaja ukupnu imovinu, obveze i potencijalne obveze drugog društva pri čemu drugo društvo prestaje postojati odnosno gubi svoju pravnu osobnost.“¹⁰ „Statutarna konsolidacija je oblik poslovnog spajanja kojim se dva ili više postojećih društava spajaju u jedno novoformirano društvo. Društva koja se spajaju gube svoju pravnu osobnost i odvojenu računovodstvenu evidenciju i nastavljaju djelovati kao profitni ili investicijski centri novoformiranog društva u koje prenose svoju cjelokupnu imovinu i obveze te potencijalne obveze procijenjene po fer vrijednosti.“¹¹

⁷ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 210

⁸ Ibid., str. 210

⁹ Ibid., str.211.

¹⁰ Ibid., str. 211. - 212

¹¹ Ibid., str. 223.

„Akvizicija odnosno preuzimanje koje rezultira nastankom odnosa između matice i ovisnog društva predstavlja konsolidaciju u užem smislu kod koje se provodi postupak konsolidacije financijskih izvještaja budući da oba društva (matica i ovisno društvo) ostaju egzistirati kao samostalni pravni subjekti nakon provedenog poslovnog spajanja.“¹² O računovodstvenom tretmanu akvizicije detaljnije je pisano u 3. poglavlju ovog rada.

Dakle, „dvije su situacije koje mogu nastati procesom poslovnih spajanja:

- neto imovina jednog ili više društava, koja prestaju postojati, prenosi se na jedno društvo koje i poslije poslovne kombinacije nastavlja poslovati,
- jedno društvo stječe vlasništvo (dionice ili udjele) drugih društava, koja i nakon poslovne kombinacije (stjecanja) zadržavaju pravnu osobnost.“¹³

O računovodstvenom tretmanu akvizicije detaljnije je pisano u 3. poglavlju ovog rada.

2.2. Metoda stjecanja za obračun poslovnih spajanja

Prema MSFI-u 3, „društvo je svako poslovno spajanje dužno obračunati primjenom metode stjecanja. Primjena metode stjecanja nalaže provedbu sljedećih koraka:

- određivanje stjecatelja
- određivanje datuma stjecanja
- priznavanje i mjerenje utvrdive stečene imovine, preuzetih obveza i nekontrolirajućeg interesa u stečeniku
- priznavanje i mjerenje *goodwilla* ili dobiti ostvarene povoljnom kupnjom.“¹⁴

U nastavku rada detaljno su opisane faze u primjeni metode stjecanja.

2.2.1. Određivanje stjecatelja

„U svakom poslovnom spajanju jedno društvo koje se spaja određuje se kao stjecatelj. Stjecateljem se smatra društvo koje stječe kontrolu nad nekim drugim društvom, a stjecanje kontrole definirano je prema MSFI-u 10 Konsolidirani financijski izvještaji.“¹⁵

¹² Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 212.

¹³ Orsag, S., Gulin, D. (1997) *Poslovne kombinacije*. Zagreb: HZRF, str. 328

¹⁴ MSFI 3, točke 4. i 5.

¹⁵ MSFI 3, točke 6. i 7.

Za određivanje stjecatelja razmatraju se sljedeći čimbenici iz MSFI-a 3:

- „Kod poslovnog spajanja koje se realizira prvenstveno prijenosom novca ili druge imovine odnosno stvaranjem obveza obično je stjecatelj ono društvo koje prenosi novac ili drugu imovinu odnosno koji stvara obveze.
- Kod poslovnog spajanja koje se realizira prvenstveno razmjenom vlasničkih udjela obično je stjecatelj ono društvo koje izdaje vlasničke udjele, ali u tom slučaju u obzir se uzimaju i drugi relevantni čimbenici i okolnosti uključujući:
 - relativna glasačka prava u spojenom društvu nakon poslovnog spajanja — Stjecatelj je obično društvo koje se spaja, a čiji vlasnici kao skupina zadržavaju ili dobivaju najveći dio glasačkih prava u spojenom društvu.
 - postojanje velikog manjinskog udjela u glasačkim pravima u spojenom društvu ako ni jedan drugi vlasnik ili organizirana skupina vlasnika nema značajan udjel u glasačkim pravima — Stjecatelj je obično društvo koje se spaja, a čiji jedan vlasnik ili organizirana skupina vlasnika drži najveći manjinski udjel u glasačkim pravima u spojenom društvu.
 - sastav upravnog tijela spojenog društva — Stjecatelj je obično društvo koje se spaja, a čiji vlasnici imaju mogućnost izabrati, imenovati ili razriješiti većinu članova upravnog tijela spojenog društva.
 - sastav višeg menadžmenta spojenog društva — Stjecatelj je obično društvo koje se spaja i čiji (bivši) menadžment prevladava nad menadžmentom spojenog društva.
 - uvjeti razmjene vlasničkih udjela — Stjecatelj je obično društvo koje se spaja i koje plaća premiju na fer vrijednost prije spajanja vlasničkih udjela drugog društva ili društava koja se spajaju.
- Stjecatelj je obično društvo koje se spaja, a čija je relativna veličina (mjerena, primjerice, imovinom, prihodima ili dobiti) znatno veća od veličine drugog društva ili drugih društava koja se spajaju.
- U poslovnom spajanju više od dvaju društava potrebno je utvrditi koje je od društava koja se spajaju pokrenulo spajanje, kao i relativnu veličinu društava koja se spajaju.“¹⁶

¹⁶ MSFI 3, točke B14. – B17.

“Novo društvo osnovano radi provedbe poslovnog spajanja nije nužno stjecatelj; ako je novo društvo osnovano radi izdavanja vlasničkih udjela s ciljem provedbe poslovnog spajanja, ono nije stjecatelj, dok, novo društvo koje prenosi novac odnosno drugu imovinu ili stvara obveze kao naknadu može biti stjecatelj.”¹⁷

2.2.2. Određivanje datuma stjecanja

Drugi korak u primjeni metode stjecanja je određivanje datuma stjecanja. „Datum stjecanja određuje stjecatelj, a to je datum na koji je stekao kontrolu nad stečenikom. Datum na koji stjecatelj stječe kontrolu nad stečenikom u pravilu je ujedno i zaključni datum odnosno datum na koji stjecatelj zakonito prenosi naknadu za stjecanje, stječe imovinu i preuzima obveze stečenika. Ali, nije nužno da su datum stjecanja i zaključni datum jednaki, budući da stjecatelj može steći kontrolu na datum prije ili nakon zaključnog datuma.“¹⁸ I prema Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja, „datum stjecanja definiran je kao datum na koji stjecatelj stvarno stječe kontrolu nad stečenikom tj. preuzetim društvom.“¹⁹

2.2.3. Priznavanje i mjerenje utvrdive stečene imovine, preuzetih obveza i nekontrolirajućeg interesa u stečeniku

„Na datum stjecanja, stjecatelj je dužan priznati, odvojeno od goodwilla, utvrdivu stečenu imovinu, utvrdive preuzete obveze i svaki nekontrolirajući interes u stečeniku. Da bi se ispunili uvjeti priznavanja primjenom metode stjecanja, utvrdiva stečena imovina i utvrdive stečene obveze moraju na datum stjecanja udovoljiti definicijama imovine i obveza iz Okvira za sastavljanje i prezentiranje financijskih izvještaja. Nadalje, kako bi se ispunili uvjeti za priznavanje u sklopu primjene metode stjecanja, utvrdiva stečena imovina i utvrdive preuzete obveze moraju biti dijelom onoga što su stjecatelj i stečenik razmijenili u transakciji poslovnog spajanja, a ne rezultat odvojenih transakcija. Moguće je da kod stjecatelja dođe do priznavanja određene imovine i određenih obveza koje stečenik ranije u svojim financijskim izvještajima nije priznao kao imovinu i obveze (primjerice, interno razvijeni brand kao oblik nematerijalne imovine). Na datum stjecanja, stjecatelj je dužan utvrdivu stečenu imovinu odnosno utvrdive preuzete obveze klasificirati ili označiti na način koji je nužan kako bi kasnije primijenio druge Međunarodne standarde financijskog izvještavanja. Stjecatelj je klasifikaciju ili označavanje

¹⁷ MSFI 3, točka B18.

¹⁸ MSFI 3, točke 8. i 9.

¹⁹ HSF1 2, točka 2.4.

dužan provesti na temelju ugovornih uvjeta, gospodarskih uvjeta, svojih poslovnih ili računovodstvenih politika te drugih relevantnih uvjeta koji postoje na datum stjecanja.²⁰

„Stjecatelj je utvrdivu stečenu imovinu i utvrdive preuzete obveze dužan mjeriti po njihovim fer vrijednostima na datum stjecanja.“²¹

„U slučaju akvizicije odnosno stjecanja, nekontrolirajući interes iskazan u konsolidiranim financijskim izvještajima matice, sukladno MSFI-u 3, može biti iskazan ili po fer vrijednosti na datum izvještavanja ili u visini udjela u utvrdivoj neto imovini ovisnog društva (stečenika).“²²

„Fer vrijednost nekontrolirajućeg interesa na datum stjecanja moguće je utvrditi na temelju cijena vlasničkih udjela koji kotiraju na aktivnom tržištu, a nisu u posjedu matice i takva procjena fer vrijednosti smatra se najpouzdanijom. Kada se nekontrolirajući udjeli mjere po fer vrijednosti, bitno je istaknuti da se fer vrijednost matičinog udjela i fer vrijednost nekontrolirajućeg udjela na datum stjecanja mogu razlikovati, zbog činjenice da je matica (stjecatelj) voljna steći većinski vlasnički udjel po cijeni većoj od tržišne. Dok MSFI 3 dozvoljava mjerenje nekontrolirajućeg interesa po fer vrijednosti, HSF1 2 dopušta mjerenje nekontrolirajućeg interesa isključivo u visini udjela u fer vrijednosti neto imovine stečenog društva.“²³

2.2.4. Priznavanje i mjerenje goodwilla

„Osim priznavanja utvrdive stečene imovine, obveza i nekontrolirajućeg interesa, stjecatelj je dužan priznati i goodwill koji proizlazi iz transakcije poslovnog spajanja. Za izračun goodwilla odnosno dobiti od povoljne kupnje potrebno je zbrojiti sljedeće iznose: iznos prenesene naknade za stjecanje mjerene po fer vrijednosti prenesene imovine, preuzetih obveza ili izdanih vlasničkih udjela, iznos eventualnog nekontrolirajućeg interesa mjenog ili po fer vrijednosti ili u visini udjela u neto imovini stečenika te iznos fer vrijednosti prethodno stečenih vlasničkih udjela (kod poslovnog spajanja u fazama). Od dobivenog zbroja potrebno je oduzeti fer vrijednost neto imovine stečenika čime se dobije iznos goodwilla.“²⁴

²⁰ MSFI 3, točke 10., 11., 12., 13. i 15.

²¹ MSFI 3, točka 18.

²² Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 257.

²³ Perčević, H. (2017) Priznavanje i mjerenje nekontrolirajućeg interesa u konsolidiranim financijskim izvještajima. *Računovodstvo i financije* 6/2017.

²⁴ MSFI 3, točka 32.

„Goodwill uključuje buduće ekonomske koristi nastale od imovine koju nije moguće pojedinačno identificirati i zasebno priznati.“²⁵ „Goodwill koji proizlazi iz transakcije poslovnog spajanja može biti pozitivan i negativan. Pozitivan goodwill javlja se u slučaju kada je naknada za stjecanje (uvećana za eventualni nekontrolirajući interes i fer vrijednost prethodno stečenih udjela u stečeniku) veća od fer vrijednosti neto imovine stečenika. Pozitivan goodwill iskazuje se u financijskim izvještajima stjecatelja odnosno u konsolidiranim financijskim izvještajima kao dugotrajna nematerijalna imovina. U obrnutom slučaju, kada je naknada za stjecanje (uvećana za nekontrolirajući interes i fer vrijednost prethodno stečenih udjela u stečeniku) manja od fer vrijednosti neto imovine stečenika nastaje negativni goodwill koji se prema MSFI 3 naziva dobit od povoljne kupnje. Prije priznavanja dobiti ostvarene povoljnom kupnjom u konsolidiranim financijskim izvještajima, stjecatelj je dužan ponovno provjeriti je li pravilno utvrdio svu stečenu imovinu i sve preuzete obveze te priznati svu dodatnu imovinu ili dodatne obveze koje je utvrdio ponovnim pregledom.“²⁶

„Goodwill nastao u transakciji poslovnog spajanja se prema MSFI 3 ne amortizira već testira na umanjenje u skladu s MRS 36. Budući da goodwill utjelovljuje ekonomsku korist, ali samostalno ne stvara novčane tokove već može utjecati na povećanje novčanih tokova druge imovine nužno je prema MRS 36 goodwill rasporediti na jedinice koje stvaraju novac.“²⁷ „Jedinica koja stvara novac je najmanja određiva skupina imovine koja stvara priljeve novca koji su uglavnom neovisni od priljeva novca od druge imovine ili drugih skupina imovine.“²⁸ „Prema tome, test umanjenja goodwilla provodi se zajedno s testiranjem umanjenja jedinice koja stvara novac ili grupe jedinica kojima je goodwill dodijeljen. Testiranje goodwilla na umanjenje mora se provesti minimalno jednom godišnje, ali uvijek u isto vrijeme. Umanjenje goodwilla knjiži se kao rashod, a MSFI 3 izričito zabranjuje ispravljanje gubitka od umanjenja goodwilla.“²⁹

„Postoji nekoliko razlika u primjeni HSFI-a i MSFI-a u pogledu računovodstvenog tretmana poslovnih spajanja te priznavanja i mjerenja goodwilla. Prva razlika je u definiranju naknade za stjecanje odnosno troška stjecanja u transakciji poslovnog spajanja. Prema MSFI-u 3, naknada za stjecanje mjeri se u visini fer vrijednosti prenesene imovine i stvorenih obveza te izdanih

²⁵ HSFI 2, točka 2.8.

²⁶ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 258.-259.

²⁷ Ibid., str. 259.

²⁸ MRS 36, točka 6.

²⁹ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 259.

vlasničkih udjela na datum stjecanja bez uključivanja ostalih troškova povezanih sa stjecanjem društva. Dakle, transakcijski troškovi moraju se priznati kao rashodi razdoblja, dok se prema HSFI-u 2, svi troškovi povezani s poslovnim spajanjem mogu uključiti u trošak poslovnog spajanja odnosno u naknadu za stjecanje. Druga razlika odnosi se na izračun goodwilla odnosno dobiti od povoljne kupnje. Kao što je već navedeno, prema MSFI-u 3, goodwill se izračunava kao razlika između naknade za stjecanje (uvećane za nekontrolirajući interes u stečeniku te prethodno stečene vlasničke udjele u stečeniku) i fer vrijednosti neto imovine stečenog društva, a prema HSFI-u 2, goodwill je razlika između troška poslovnog spajanja (koji uključuje i transakcijske troškove spajanja) i stjecateljevog interesa u fer vrijednosti neto imovine stečenika. Postoji razlika i u naknadnom mjerenju goodwilla. Dok se prema HSFI-u 2, goodwill amortizira u roku od najviše 5 godina, prema MSFI-u 3, amortizacija goodwilla nije dopuštena, nego se goodwill testira na umanjenje najmanje jednom godišnje.³⁰

³⁰ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 260.

3. Računovodstveni tretman ulaganja u ovisna društva

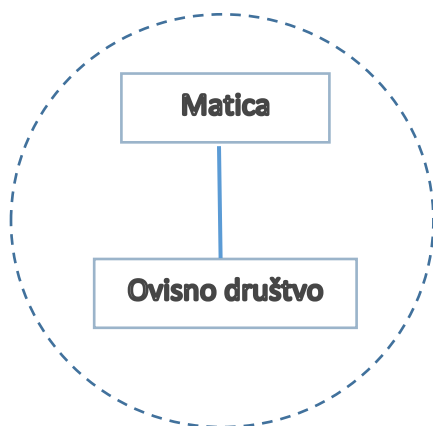
Ulaganje u ovisno društvo podrazumijeva stjecanje više od 50% dionica ili glavničkih udjela s pravom glasa drugog društva. Riječ je o poslovnom spajanju zvanom akvizicija odnosno preuzimanje.³¹

3.1. Odnos matice i ovisnih društava

„Procesom preuzimanja (akvizicije) društvo stjecatelj preuzima stečeno društvo odnosno postaje njegov većinski vlasnik čime, prema HSFI-u 2, ostvaruje kontrolu nad njegovim poslovnim i financijskim politikama, ali navedena društva nastavljaju poslovati zadržavajući svoju pravnu osobnost.“³² „Društvo koje stječe kontrolu nad jednim ili više drugih društava je matično društvo, a društvo koje je kontrolirano od strane matičnog društva naziva se ovisno društvo.“³³

„Matično društvo zajedno sa svim svojim ovisnim društvima čini grupu koja egzistira isključivo kao ekonomski, ali ne i pravni subjekt budući da nakon procesa akvizicije društva zadržavaju svoju pravnu osobnost. Dakle, grupa je fiktivno stvoreni ekonomski subjekt koji nema pravnu osobnost ni samostalnu računovodstvenu evidenciju, a nastaje isključivo konsolidacijom financijskih izvještaja matice i ovisnih društava.“³⁴ Odnos matice i ovisnih društava prikazuje slika 1.

Slika 1: Konsolidirani subjekt

Izvor: Orsag, S., Gulin, D. (1997) *Poslovne kombinacije*. Zagreb: HZRI F, str. 333.

³¹ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 233.

³² Ibid., str. 233.

³³ HSFI 2, točke 2.14. i 2.18.

³⁴ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 234.

„Isprekidana linija kružnice na slici 1 predstavlja konsolidirani subjekt koji ne egzistira kao pravni, već isključivo kao ekonomski subjekt. Sve transakcije ili vlasnički odnosi koji prelaze isprekidanu liniju imaju utjecaj na konsolidirane financijske izvještaje, dok se transakcije koje se odvijaju unutar konsolidiranog subjekta ne odražavaju na konsolidirane financijske izvještaje.“³⁵

„Prema Zakonu o računovodstvu i odredbama HSFI-a 2, da bi se društvo smatralo matičnim društvom, mora ispuniti minimalno jedan od sljedećih uvjeta:

- ima na izravan ili neizravan način većinu glasačkih prava u drugom društvu,
- ima pravo imenovati ili opozvati većinu članova uprave ili nadzornog odbora drugog društva,
- ima pravo izvršavati prevladavajući utjecaj nad drugim društvom na temelju ugovora sklopljenog s tim društvom ili na temelju odredbi osnivačkog akta, statuta ili u skladu s drugim propisima,
- ako je većina članova uprave ili nadzornog odbora, koji su tu funkciju obavljali u tekućoj i prethodnoj poslovnoj godini i još uvijek je obavljaju do sastavljanja godišnjih financijskih izvještaja, bila imenovana isključivo ostvarenjem prava glasa matičnog društva,
- ima kontrolu nad većinom glasačkih prava u društvu na temelju sporazuma s drugim dioničarima,
- ako može ostvarivati ili ostvaruje vladajući utjecaj ili kontrolu nad drugim društvom,
- ako se matičnim ili ovisnim društvom upravlja na jedinstvenoj osnovi temeljem ugovora, osnivačkog akta ili statuta
- ako je obveznik primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja pojedinačno ili kao grupa te je prema tim standardima obvezan sastavljati konsolidirane financijske izvještaje.“³⁶

Prema MSFI-u 10, „ulagatelj kontrolira neko društvo i time postaje obveznik konsolidacije, ako i samo ako postoje svi sljedeći elementi kontrole:

- moć raspolaganja tim društvom
- izloženost ili prava u odnosu na varijabilni prinos na svoje sudjelovanje u tom društvu, i

³⁵ Orsag, S., Gulin, D. (1997) *Poslovne kombinacije*. Zagreb: HZRiF, str. 333.

³⁶ Narodne novine (2018) Zakon o računovodstvu, čl.23, st.3. i HSFI 2, točka 2.14.

- sposobnost primjene svojih ovlasti u društvu na način da utječe na visinu svog prinosa.³⁷

„Ulagatelj ima moć raspolaganja društvom kada ima postojeća prava koja mu u sadašnjosti omogućuju da vodi relevantne poslove, tj. poslove koji bitno utječu na prinos samoga društva. Moć raspolaganja proizlazi iz prava. Ponekad je moć raspolaganja moguće nedvojbeno utvrditi, primjerice, kada se temelji isključivo na glasačkim pravima utemeljenima na glavničkim instrumentima kao što su dionice pa ju je moguće procijeniti uzimajući u obzir glasačka prava temeljem udjela, tj. dionica koje se drže. U drugom slučaju, procjena može biti kompleksnija i nalagati razmatranje većeg broja čimbenika, primjerice kada moć raspolaganja proizlazi iz jednog ugovornog sporazuma ili više njih.“³⁸ „Zbog kompleksnosti procjene postoji li moć raspolaganja, u nastavku su navedeni primjeri prava koja, bilo pojedinačno, bilo skupno, ulagatelju mogu dati moć raspolaganja, ali nisu ograničeni na:

- prava u obliku glasačkih prava (ili potencijalnih glasačkih prava) u društvu koje je predmetom ulaganja,
- pravo imenovanja, premještanja ili opoziva ključnih rukovoditelja društva koje je predmetom ulaganja koji su sposobni voditi relevantne poslove,
- pravo imenovanja ili opoziva nekog drugog društva koje vodi relevantne poslove,
- pravo navoditi društvo koje je predmetom ulaganja na zaključenje transakcija u korist ulagatelja ili staviti veto na promjene takvih transakcija.“³⁹

„Ulagatelj koji ima sadašnju sposobnost voditi relevantne poslove ima moć raspolaganja, čak i ako njegova prava tek trebaju biti iskorištena. Dokaz o tome da je ulagatelj vodio relevantne poslove može biti od pomoći pri definiranju ima li ulagatelj moć raspolaganja, ali nije sam za sebe odlučujući za zaključivanje o tome da ulagatelj ima moć raspolaganja nekim društvom. Ako dva ili više ulagatelja imaju postojeća prava temeljem kojih svaki od njih ima jednostranu sposobnost voditi različite relevantne poslove, ulagatelj koji ima sadašnju sposobnost voditi one poslove koji imaju najbitniji utjecaj na prinos društva, ima moć raspolagati tim društvom.“⁴⁰

³⁷ MSFI 10, točka 7.

³⁸ MSFI 10, točke 10. i 11.

³⁹ MSFI 10, točka B.15.

⁴⁰ MSFI 10, točke 12. i 13.

„Kako bi se lakše utvrdilo ima li društvo moć raspolaganja nad drugim društvom temeljem prava koje mu omogućuje da vodi relevantne poslove, bitno je utvrditi što su to relevantni poslovi. U nastavku je navedeno nekoliko primjera relevantnih poslova:

- kupoprodaja dobara ili usluga,
- upravljanje financijskom imovinom kroz njihov rok (što uključuje i izostanak plaćanja),
- odabir, pribavljanje ili otuđenje imovine,
- istraživanje i razvoj novih proizvoda i procesa,
- utvrđivanje strukture financiranja ili pribavljanje sredstava za financiranje.⁴¹

„Ulagatelj je izložen varijabilnom prinosu temeljem svog sudjelovanja u društvu koje je predmet njegovog ulaganja, odnosno ima pravo na prinos kad njegov prinos temeljem sudjelovanja može varirati ovisno o uspješnosti poslovanja toga društva. Prinos ulagatelja može biti samo pozitivan, samo negativan ili i pozitivan i negativan. Iako samo jedan ulagatelj može kontrolirati društvo koje je predmetom ulaganja, više strana može dijeliti prinos takvog društva. Primjerice, imatelji nekontrolirajućih udjela mogu sudjelovati u dobiti ili isplatama društva koje je predmetom ulaganja.⁴²

„Osim moći raspolaganja i prava na varijabilni prinos, ulagatelj kontrolira neko društvo kada ima sposobnost primijeniti svoju moć raspolaganja na način da utječe na svoj prinos temeljem svog sudjelovanja u društvu.⁴³

3.2. Pojam odvojenih i konsolidiranih financijskih izvještaja

„Budući da matica i ovisna društva čine grupu te se promatraju kao jedinstveni konsolidirani subjekt javlja se potreba za konsolidacijom njihovih financijskih izvještaja. Temeljna svrha konsolidiranih financijskih izvještaja je prikazati financijski položaj, uspješnost poslovanja i novčane tokove matice i ovisnog društva zajedno kao da se radi o jednom subjektu. Konsolidirane financijske izvještaje priprema i sastavlja matica na način da se u konsolidirane izvještaje uključuju financijski izvještaji svih ovisnih društava nad kojima matica ima kontrolu.⁴⁴

⁴¹ MSFI 10, točka B.11.

⁴² MSFI 10, točke 15. i 16.

⁴³ MSFI 10, točka 17.

⁴⁴ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 234.

„Konsolidirani financijski izvještaji mogu se definirati kao financijski izvještaji grupe u kojima se aktiva i pasiva, prihodi i rashodi te novčani tokovi matice i njenih ovisnih subjekata prikazuju kao da pripadaju jednom gospodarskom subjektu kao cjelini.“⁴⁵ HSFI 2 definira „konsolidirane financijske izvještaje kao izvještaje grupe društava u kojoj jedno društvo (matično društvo) nad jednim ili više društava (društvo kći) ima vladajući utjecaj (kontrolu), a prikazuju grupu kao cjelinu.“⁴⁶

Osim konsolidiranih, matica je obvezna sastaviti i odvojene odnosno nekonsolidirane financijske izvještaje koji ne uključuju financijske izvještaje ovisnih društava nego prikazuju financijski položaj i uspješnost isključivo matičnog društva.

Prema HSFI-u 2, „odvojeni financijski izvještaji su oni koje prezentira matično društvo, ulagatelj u društva povezana sudjelujućim interesom ili pothvatnik u zajednički kontroliranom subjektu, u kojima su ulaganja iskazana na osnovi udjela u kapitalu, a ne na osnovi neto imovine i objavljenog rezultata društva koje je predmet ulaganja.“⁴⁷ MRS 27 „nekonsolidirane financijske izvještaje definira kao izvještaje koji se prezentiraju kao dodatak konsolidiranim financijskim izvještajima ili kao dodatak financijskim izvještajima ulagača koji nema ulaganja u ovisnim društvima, ali ima ulaganja u pridruženim društvima ili zajedničkim pothvatima u kojima se ulaganja u pridruženim društvima ili zajedničkim pothvatima moraju obračunavati primjenom metode udjela.“⁴⁸ „Financijski izvještaji društva koje nema ovisno društvo, pridruženo društvo ni udio u zajedničkom pothvatu kao zajednički pothvatnik nisu nekonsolidirani financijski izvještaji.“⁴⁹

3.3. Priznavanje i mjerenje ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima matičnog društva

„Priznavanje i mjerenje ulaganja u ovisna društva temelji se na primjeni zahtjeva Međunarodnog računovodstvenog standarda 27 *Nekonsolidirani financijski izvještaji* (MRS 27) za obveznike primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja (MSFI-a), dok se kod obveznika primjene Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja (HSFI-a) priznavanje i mjerenje ulaganja u ovisna provodi na temelju zahtjeva Hrvatskog standarda financijskog izvještavanja 2

⁴⁵ MRS 27, točka 4.

⁴⁶ HSFI 2, točka 2.11.

⁴⁷ HSFI 2, točka 2.17.

⁴⁸ MRS 27, točka 6.

⁴⁹ MRS 27, točka 7.

Konsolidirani financijski izvještaji (HSFI 2).⁵⁰ U ovom poglavlju rada razmatraju se zahtjevi navedenih standarda u pogledu priznavanja i mjerenja ulaganja u ovisna društva u odvojenim (nekonsolidiranim) financijskim izvještajima.

Prema MRS-u 27, „prilikom sastavljanja nekonsolidiranih financijskih izvještaja, društvo je dužno ulaganja u ovisna društva, pridružena društva i zajedničke pothvate obračunati ili:

- po trošku nabave ili
- u skladu s MSFI-em 9 ili
- primjenom metode udjela iz MRS-a 28.⁵¹

„Primjenom metode troška, ulaganja u ovisna društva početno se mjere po trošku, koji nije eksplicitno definiran prema MRS-u 27, ali definicija troška prisutna je u drugim međunarodnim standardima prema kojima se trošak kod početnog priznavanja može definirati kao iznos plaćenog novca ili novčanih ekvivalenata ili fer vrijednost druge naknade plaćene odnosno dane u zamjenu za stjecanje udjela u ovisnom društvu. Matična društva koja u svojim nekonsolidiranim izvještajima obračunavaju ulaganja u ovisna društva po trošku, naknadno, na svaki sljedeći datum financijskog izvještavanja nakon početnog priznavanja, ulaganja u ovisna društva nastavljaju mjeriti po trošku.⁵²

„MRS 27 omogućava matičnim društvima da u svojim nekonsolidiranim financijskim izvještajima obračunavaju svoja ulaganja u ovisna društva u skladu s MSFI-em 9. Ako se matično društvo odluči na tu mogućnost, ono mora, za potrebe mjerenja, svoja ulaganja klasificirati u jednu od sljedećih kategorija financijske imovine definiranih u okviru MSFI-a 9:

- kategoriju financijske imovine po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka ili
- kategoriju financijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.⁵³

„Ako matično društvo odluči klasificirati svoja ulaganja u ovisna društva u kategoriju financijske imovine po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka, tada se prilikom početnog priznavanja ulaganja u ovisnim društvima mjere po fer vrijednosti stečenih vlasničkih udjela u ovisnom društvu. Naknadno, na datum svakog sljedećeg financijskog izvještavanja nakon početnog

⁵⁰ Perčević, H. (2018) Mjerenje ulaganja u ovisna društva u nekonsolidiranim financijskim izvještajima matičnog društva. *Računovodstvo i financije* 11/2018, str. 35.

⁵¹ MRS 27, točka 10.

⁵² Perčević, H. (2018): op. cit., str. 36.

⁵³ Ibid., str. 36.

priznavanja, ulaganja u ovisna društva klasificirana u kategoriju financijske imovine mjere se po fer vrijednosti udjela na datum financijskog izvještavanja. Svaka razlika u fer vrijednosti između dva izvještajna datuma priznaje se u dobit ili gubitak obračunskog razdoblja.⁵⁴

„Ako matično društvo odluči svoja ulaganja u ovisna društva u nekonsolidiranim financijskim izvještajima klasificirati u kategoriju financijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, tada se ulaganja prilikom početnog priznavanja mjere po fer vrijednosti stečenih vlasničkih udjela u ovisnom društvu uvećanoj za transakcijske troškove koji se mogu izravno pripisati stjecanju tih udjela. Naknadno, na datum svakog sljedećeg financijskog izvještavanja nakon početnog priznavanja, ulaganja se mjere po fer vrijednosti udjela na datum financijskog izvještavanja. Razlike u fer vrijednosti između dva izvještajna datuma priznaju se u ostalu sveobuhvatnu dobit odnosno kao rezerve fer vrijednosti u kapital.“⁵⁵

„Sukladno MRS-u 27, matično društvo može obračunavati svoja ulaganja u ovisna društva u svojim nekonsolidiranim financijskim izvještajima primjenom metode udjela. Primjenom metode udjela, ulaganja (udjeli) u ovisna društva početno se mjere po trošku, s time da se naknadno knjigovodstvena vrijednost ulaganja u ovisna društva korigira za ulagačev (matičin) udjel u neto dobiti ili gubitku te ostaloj sveobuhvatnoj dobiti ovisnog društva. Dividende koje ulagač (matica) primi od ovisnog društva umanjuju knjigovodstvenu vrijednost ulaganja u ovisnim društvima. Prihod od ulaganja u ovisna društva priznaje se u visini ulagačevog (matičinog) udjela u neto dobiti ovisnog društva. Matično društvo koje u svojim nekonsolidiranim financijskim izvještajima obračunava svoja ulaganja (udjele) u ovisnim društvima primjenom metode udjela, ne smije te udjele obračunavati po fer vrijednosti.“⁵⁶

Prema HSFI-u 2, „ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima obračunavaju se primjenom metode troška ulaganja.“⁵⁷ „Metoda troška ulaganja je metoda računovodstva ulaganja čime je ulaganje priznato po trošku nabave.“⁵⁸ „Trošak nabave odnosno stjecanja mjeri se kao zbroj fer vrijednosti na datum razmjene, dane imovine, nastalih ili preuzetih obveza i vlasničkih instrumenata izdanih od stjecatelja u zamjenu za kontrolu nad stečenikom i svih

⁵⁴ Perčević, H. (2018): op. cit., str. 36.

⁵⁵ Ibid., str. 36.

⁵⁶ Perčević, H. (2018): op. cit., str. 37.

⁵⁷ HSFI 2, točka 2.51.

⁵⁸ HSFI 2, točka 2.15.

troškova koji se mogu direktno povezati s poslovnim spajanjem.⁵⁹ „Dakle, HSFI 2 dozvoljava uključivanje transakcijskih troškova stjecanja udjela u ukupni trošak po kojem se ta ulaganja početno priznaju u odvojenim financijskim izvještajima matičnog društva.“⁶⁰ „Transakcijski troškovi koji se mogu uključiti u trošak stjecanja su bilo koji troškovi koji se mogu direktno povezati uz poslovne kombinacije, kao što su profesionalne naknade plaćene računovođama, pravnim savjetnicima, procjeniteljima i ostalim konzultantima. Opći administrativni troškovi, uključujući ostale troškove odjela zaduženog za spajanje, i drugi troškovi koji se ne mogu direktno povezati s određenom poslovnom kombinacijom za koju su zaduženi, nisu uključeni u troškove poslovnog spajanja nego su priznati kao rashod u trenutku nastanka.“⁶¹ „Nakon početnog priznavanja, matično društvo sukladno HSFI-u 2, ulaganja u ovisna društva na svaki sljedeći datum financijskog izvještavanja, mora mjeriti po trošku. HSFI 2 ne dozvoljava mogućnost naknadnog mjerenja ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima matičnog društva po fer vrijednosti niti mogućnost obračunavanja tih ulaganja primjenom metode udjela.“⁶²

„Prema metodi troška ulaganja, ulagatelj u odvojenim financijskim izvještajima priznaje prihod, nakon datuma stjecanja, samo u mjeri u kojoj prima raspodjelu zadržane dobiti stečenog društva.“⁶³ „Sukladno tome, primjenom metode troška ulaganja, prihod od ulaganja u dionice priznaje se jedino u visini dividendi koje je izglasalo društvo čije se dionice drže.“⁶⁴ „Dakle, kod metode troška ulaganja, nema mogućnosti automatskog priznavanja prihoda (dobitaka) od ostvarene dobiti društva u koje je izvršeno ulaganje u razdoblju kada je ta dobit ostvarena.“⁶⁵

Prethodno opisani zahtjevi MRS-a 27 i HSFI-a 2 u pogledu mjerenja ulaganja u ovisna društva u nekonsolidiranim (odvojenim) financijskim izvještajima opisani su u tablici 1.

⁵⁹ HSFI 2, točka 2.66.

⁶⁰ Perčević, H. (2018): op. cit., str. 38.

⁶¹ HSFI 2, točka 2.54.

⁶² Perčević, H. (2018): op. cit., str. 38.

⁶³ HSFI 2, 2.15.

⁶⁴ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 236.

⁶⁵ Guzić, Š. (2015) Konsolidacija financijskih izvješća. *Računovodstvo, revizija i financije*, br. 5., str. 43.

Tablica 1: Usporedni prikaz zahtjeva MRS-a 27 i HSFI-a 2 u pogledu mjerenja ulaganja u ovisna društva u nekonsolidiranim (odvojenim) financijskim izvještajima matice

MRS 27 / HSFI 2	Početno mjerenje	Naknadno mjerenje	Priznavanje učinaka naknadnog mjerenja
MRS 27 <i>Nekonsolidirani financijski izvještaji</i>	Trošak	Trošak	-
		Prema MSFI-u 9:	
		Financijska imovina po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka	Dobit ili gubitak
		Financijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	Ostala sveobuhvatna dobit (rezerve fer vrijednosti)
		Metoda udjela	Dobit ili gubitak, Ostala sveobuhvatna dobit (rezerve)
HSFI 2 <i>Konsolidirani financijski izvještaji</i>	Trošak	Trošak	-

Izvor: Perčević, H. (2018) Mjerenje ulaganja u ovisna društva u nekonsolidiranim (odvojenim) financijskim izvještajima matičnog društva. *Računovodstvo i financije* 11/2018, str. 39.

„Kao što je prikazano u tablici 1, prilikom naknadnog mjerenja, HSFI 2 zahtijeva da se ulaganja u ovisna društva mjere isključivo po trošku, dok MRS 27 dopušta tri mogućnosti: mjerenje po trošku, mjerenje po fer vrijednosti u skladu s MSFI-em 9 i primjenu metode udjela. U slučaju kada se naknadno mjerenje provodi u skladu s MSFI-em 9, ulaganja se na datum izvještavanja mjere po fer vrijednosti pri čemu se promjene fer vrijednosti između dva izvještajna datuma priznaju ili u dobit/ gubitak ili u ostalu sveobuhvatnu dobit. Ako se ulaganja u ovisna društva obračunavaju primjenom metode udjela, tada se knjigovodstvena vrijednost ulaganja korigira za: matičin udjel u neto dobiti ili gubitku ovisnog društva te za matičin udjel u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti ovisnog društva. Korekcije udjela u neto dobiti ili gubitku priznaju se u dobit ili gubitak ulagača, a korekcije udjela u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti priznaju se u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti odnosno rezervama.“⁶⁶

⁶⁶ Perčević, H. (2018): op. cit., str. 39.

4. Konsolidacija financijskih izvještaja

„Konsolidacija financijskih izvještaja provodi se u situaciji kada jedno društvo ima kontrolu nad jednim ili više ovisnih društava. Osnovni kriterij za provedbu konsolidacije financijskih izvještaja je postojanje kontrole jednog društva (matice) nad drugim društvom (ovisnim društvom). Bez egzistencije kontrole matice nad ovisnim društvom nema ni temelja za sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja.“⁶⁷

„Konsolidacijom financijskih izvještaja spajaju se financijski izvještaji matice i svih njezinih ovisnih društava s ciljem prikazivanja njihovog zajedničkog financijskog položaja, uspješnosti poslovanja i novčanog toka kao da je riječ o jednom ekonomskom subjektu.“⁶⁸

4.1. Institucionalni okvir za konsolidaciju financijskih izvještaja u Republici Hrvatskoj

„Obveza konsolidacije financijskih izvještaja propisana je člankom 23. Zakona o računovodstvu te člankom 250.b Zakona o trgovačkim društvima. Detaljniji uvjeti i pravila konsolidacije godišnjih financijskih izvještaja uređeni su Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja za male i srednje poduzetnike odnosno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja za velike poduzetnike i subjekte od javnog interesa. Standardi koji uređuju područje konsolidacije financijskih izvještaja su MSFI 3 Poslovna spajanja, MSFI 10 Konsolidirani financijski izvještaji i HSFI 2 Konsolidirani financijski izvještaji.“⁶⁹

Prema HSFI-u 2, „konsolidirane godišnje financijske izvještaje dužno je sastavljati društvo iz Republike Hrvatske koje u grupi predstavlja matično društvo. Matično društvo sa svim svojim ovisnim društvima konsolidira se bez obzira na to gdje se nalaze sjedišta tih ovisnih društava.“⁷⁰

„Matično društvo nije dužno sastavljati konsolidirane godišnje financijske izvještaje ako se u grupi osim matičnog društva nalaze samo ovisna društva koja pojedinačno ili skupno nisu značajna za konsolidirane godišnje izvještaje grupe, osim ako grupa uključuje subjekte od javnog interesa ili ako Hrvatski standardi financijskog izvještavanja ili Zakon o računovodstvu ne propisuju drugačije.“⁷¹

⁶⁷ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 236.

⁶⁸ Ibid., str. 240.

⁶⁹ Guzić, Š.: op. cit., str. 38.

⁷⁰ HSFI 2, točka 2.46

⁷¹ HSFI 2, točka 2.48

HSFI 2 propisuje uvjete u kojima matično društvo u Republici Hrvatskoj, uključujući i subjekte od javnog interesa nije dužno sastavljati konsolidirane godišnje financijske izvještaje.

„Ukratko, postoje 4 skupine izuzeća od sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja:

- izuzeće od konsolidacije jer ovisna društva nisu značajna za Grupu
- izuzeće od konsolidacije jer postoji nadmatica u inozemstvu koja konsolidira i našu maticu (postoje kriteriji koji moraju biti zadovoljeni)
- izuzeće od konsolidacije jer se udjeli u ovisnom društvu drže radi prodaje (ne postoji namjera dugoročnog držanja i upravljanja ovisnim društvom), ili nije moguće doći do podataka od ovisnih društava – postoje ograničenja
- izuzeće od konsolidacije jer je riječ je o maloj grupi koja je oslobođena obveze konsolidacije sukladno čl. 25. st. 1. Zakona o računovodstvu.⁷²

„HSFI navodi i slučajeve u kojima matica ne treba ovisno društvo, uključujući i subjekte od javnog interesa uključiti u konsolidaciju financijskih izvještaja. Dakle, ako je ispunjen minimalno jedan od sljedećih uvjeta, ovisno društvo, pridruženo društvo ili zajednički kontrolirano društvo ne moraju biti uključeni u konsolidirane financijske izvještaje:

- informacije potrebne za sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja nisu dostupne bez pretjeranih troškova ili pretjeranog kašnjenja,
- dionice ili udjeli tog društva drže se isključivo s ciljem njihove naknadne prodaje,
- snažna dugoročna ograničenja bitno ometaju matično društvo u upravljanju društvom.⁷³

Sukladno MSFI-u 10, „matica nije dužna prezentirati konsolidirane financijske izvještaje ako ispunjava sve sljedeće uvjete:

- matica je ovisno društvo u potpunom ili djelomičnom vlasništvu nekog drugog društva i svih njegovih drugih vlasnika, uključujući da su oni koji inače nemaju glasačka prava obaviješteni da matica neće prezentirati konsolidirane financijske izvještaje i tome se ne protive
- dužničkim ili glavničkim instrumentima matice se ne trguje na javnom tržištu (nacionalnoj ili inozemnoj burzi ili izvan burzovnom tržištu, uključujući lokalna i regionalna tržišta)

⁷² Copot Marjanović, M. et.al. (2018). *Mazarsov HSFI priručnik*. Zagreb: Mazars Cinotti Audit d.o.o., str. 21.

⁷³ HSFI 2, točka 2.50

- matica podnosi ili je u postupku podnošenja (konsolidiranih) financijskih izvještaja komisiji za vrijednosne papire ili nekoj drugoj regulatornoj agenciji radi izdavanja bilo koje klase instrumenata na javnom tržištu
- matičina krajnja ili posredna matica sastavlja konsolidirane financijske izvještaje koji su dostupni javnosti i sukladni su MSFI-jevima.⁷⁴

„Kada matica sukladno članku 4.a) MSFI-ja 10 odluči ne sastavljati konsolidirane financijske izvještaje i umjesto njih sastavi nekonsolidirane financijske izvještaje, dužna je u njima objaviti:

- činjenicu da su financijski izvještaji nekonsolidirani financijski izvještaji te da je matica primijenila izuzeće iz obveze konsolidacije,
- naziv i poslovno sjedište (te, ako je različita, državu osnutka) društva čiji su konsolidirani financijski izvještaji sukladni MSFI-jevima pripremljeni za javnost i adresu na kojoj se konsolidirani financijski izvještaji mogu dobiti,
- popis značajnih ulaganja/udjela u ovisnim društvima, zajedničkim pothvatima i pridruženim društvima, uključujući: nazive tih subjekata, poslovna sjedišta subjekata (i države osnutka ako su različite), svoj udjel u vlasništvu (i u glasačkim pravima ako je različit) u tim društvima,
- opis metoda korištenih za obračunavanje ulaganja, tj. udjela.⁷⁵

Dakle, konsolidaciju financijskih izvještaja provodi matično društvo sukladno važećim standardima i zakonima, ali kao što je navedeno, postoje iznimke u kojima matično društvo nije obvezno sastaviti konsolidirane financijske izvještaje.

4.2. Proces konsolidacije financijskih izvještaja

„Konsolidacija društva koje je predmetom ulaganja započinje od datuma na koji ulagatelj stječe kontrolu nad tim društvom i prestaje kada ulagatelj izgubi kontrolu nad njim.“⁷⁶ „Procesom konsolidacije spajaju se financijski izvještaji matice i svih njezinih ovisnih društava pri čemu se eliminiraju učinci svih njihovih međusobnih transakcija kako bi konsolidirani izvještaji odražavali konsolidacijsku grupu kao jedinstvenu cjelinu.“⁷⁷

⁷⁴ MSFI 10, točka 4.(a)

⁷⁵ MRS 27, točka 16.

⁷⁶ MSFI 10, točka 20.

⁷⁷ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 240.

4.2.1. Načela sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja

„Računovodstvena načela koja se primjenjuju prilikom sastavljanja konsolidiranih financijskih izvještaja u osnovi su ista kao da se radi o sastavljanju temeljnih financijskih izvještaja.“⁷⁸

„Matica je dužna sastaviti konsolidirane financijske izvještaje primjenjujući jedinstvene računovodstvene politike na slične transakcije i druge događaje u sličnim okolnostima.“⁷⁹

„Dakle, društva koja sudjeluju u konsolidaciji trebaju primjenjivati jednake računovodstvene politike za jednake transakcije i druge poslovne događaje u sličnim okolnostima, odnosno jednaka pravila, metode i postupke pri procjenjivanju imovine, obveza, kapitala i rezultata poslovanja. Kada se ne mogu ili kada nije uputno koristiti se jednakim računovodstvenim politikama za iste poslovne događaje, tada takvu činjenicu treba objaviti zajedno sa svotama stavaka konsolidiranih financijskih izvještaja na koje su bile primijenjene različite računovodstvene politike. Ako bi se kod nekog člana grupe za konsolidaciju koristile drugačije računovodstvene politike, bilo bi prijeko potrebno uskladiti financijske izvještaje tog člana.“⁸⁰

„Primjenom jednakih računovodstvenih politika od strane svih društava unutar grupe osigurava se realnost i objektivnost konsolidiranih financijskih izvještaja.“⁸¹

„Ako je broj društava koji su uključeni u konsolidaciju promijenjen u odnosu na prethodnu godinu, potrebno je odgovarajućim podacima pojasniti usporedne vrijednosti u konsolidiranim izvještajima.“⁸² „Ta se obveza može ispuniti izradom dodatne usklađene usporedne bilance i dodatnog usklađenog usporednog računa dobiti i gubitka koji se objavljuju u bilješkama.“⁸³

„Načelo ekonomskog jedinstva zahtijeva da se financijski izvještaji grupe prezentiraju i sastavljaju na način da se grupa promatra kao jedinstvena ekonomska cjelina. Kontinuitet u primjeni metoda konsolidiranja podrazumijeva prikazivanje financijskih izvještaja grupe na dosljedno jednak način kako bi se stekao uvid u kretanje konsolidiranih podataka iz razdoblja u razdoblje.“⁸⁴

⁷⁸ Orsag, S., Gulin, D.: op. cit., str. 328.

⁷⁹ MSFI 10, točka 19.

⁸⁰ Guzić, Š.: op. cit., str. 46

⁸¹ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 237.

⁸² Guzić, Š.: op. cit., str. 46

⁸³ HSF1 2, točka 2.60

⁸⁴ Guzić, Š.: op. cit., str. 46

„Financijski izvještaji matičnog društva i svih njegovih ovisnih društava koji se koriste u pripremi konsolidiranih financijskih izvještaja moraju se pripremiti na isti izvještajni datum. Kada su izvještajni datumi različiti, ovisno društvo mora pripremiti, za potrebe konsolidacije, dodatne financijske izvještaje na isti datum na koji ih priprema matično društvo, osim ako takva priprema nije izvediva. U svakom slučaju, razlika između izvještajnih datuma matice i ovisnih društava ne smije biti veća od tri mjeseca, a usklade između datuma financijskih izvještaja ovisnog društva i konsolidiranih financijskih izvještaja moraju odražavati učinke svih značajnih transakcija nastalih u navedenom razdoblju. Duljina razdoblja izvještavanja i bilo koje razlike u izvještajnim datumima trebaju biti jednake od razdoblja do razdoblja.“⁸⁵ „Dakle, načelo jedinstvenog roka konsolidacije podrazumijeva sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja u isto vrijeme svake godine, ali jednako tako zahtijeva i konsolidaciju financijskih izvještaja matice i njezinih povezanih društava koja su sastavljena na isti datum.“⁸⁶

„U slučaju kada matica ne posjeduje sve dionice s pravom glasa ovisnog društva, onaj dio koji nije u vlasništvu matice drže ostali dioničari koji se nazivaju manjinskim dioničarima. Interes manjinskih dioničara u ovisnom društvu u računovodstvenom smislu naziva se manjinski interes, odnosno sa stajališta matice nekontrolirani interes.“⁸⁷ „Dakle, nekontrolirajući interes predstavlja dio kapitala ovisnog društva kojeg ne drži matica. Riječ je o onim vlasničkim instrumentima koji ni posredno ni neposredno ne pripadaju matičnom društvu.“⁸⁸ „Matica je dužna nekontrolirajuće udjele u konsolidiranom izvještaju o financijskom položaju (konsolidiranoj bilanci) prikazati u sklopu vlasničke glavnice, ali odvojeno od dijela vlasničke glavnice koji pripada vlasnicima matice.“⁸⁹

„Isto tako, pripadajući dio manjinskog interesa u neto dobiti ili gubitku ovisnog društva prikazuje se odvojeno, kao posebna stavka, u konsolidiranom izvještaju o dobiti. Manjinski interes u neto dobiti odnosno gubitku ovisnog društva predstavlja dio neto dobiti koji se raspoređuje manjinskim dioničarima odnosno dio gubitka koji pokrivaju manjinski dioničari.“⁹⁰ „Društvo je dužno dobiti ili gubitak te svaku komponentu ostale sveobuhvatne dobiti razdvojiti na dio koji

⁸⁵ HSFI 2, točka 2.59 i MSFI 10, točke B.92 i B.93

⁸⁶ Guzić, Š.: op. cit., str. 46.- 47.

⁸⁷ Orsag, S., Gulin, D.: op. cit., str. 337.

⁸⁸ Perčević, H. (2017) Priznavanje i mjerenje nekontrolirajućeg interesa u konsolidiranim financijskim izvještajima, *Računovodstvo i financije*, str. 27.

⁸⁹ MSFI 10, točka 22.

⁹⁰ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 237.

pripada vlasnicima matice i dio koji pripada vlasnicima nekontrolirajućih udjela. Dakle, ne samo neto dobit, nego i ukupna sveobuhvatna dobit ovisnih subjekata pripisuje se vlasnicima matice i vlasnicima nekontrolirajućih udjela, čak i ako to ima za posljedicu negativan saldo dijela koji se odnosi na nekontrolirajuće udjele.⁹¹

„Promjene vlasničkog udjela matice u ovisnom društvu koje nemaju za posljedicu gubitak kontrole, obračunavaju se kao transakcije vlasničkim kapitalom, tj. transakcije s vlasnicima u njihovom svojstvu vlasnika.“⁹² „Kod promjene udjela u vlasničkoj glavnici koji pripada vlasnicima nekontrolirajućih udjela, društvo je dužno knjigovodstvenu vrijednost kontrolnog i nekontrolirajućeg udjela uskladiti na način da prikaže promjene njihovih relativnih udjela u ovisnom društvu. Društvo je dužno svaku razliku između iznosa za koji su usklađeni nekontrolirajući udjeli i fer vrijednosti plaćene ili primljene naknade iskazati izravno u vlasničku glavicu i pripisati je vlasnicima matice.“⁹³

„Što se tiče početka i kraja priznavanja, matica stavke prihoda i rashoda ovisnog društva uvrštava u konsolidirane financijske izvještaje od datuma na koji je stekla kontrolu nad ovisnim društvom do datuma na koji ga je prestala kontrolirati. Prihodi i rashodi ovisnog društva temelje se na iznosima imovine i obveza priznatih u konsolidiranim financijskim izvještajima na datum stjecanja.“⁹⁴

Dakle, „konsolidacija društva koje je predmetom ulaganja započinje od datuma na koji ulagatelj stječe kontrolu nad tim društvom i prestaje kad ulagatelj izgubi kontrolu nad društvom.“⁹⁵

Prema MSFI-u 10, „ako matica izgubi kontrolu nad ovisnim društvom, mora primijeniti sljedeće upute:

- prestati iskazivati imovinu i obveze bivšeg ovisnog društva u konsolidiranoj bilanci
- početi iskazivati svaki zadržani udjel u bivšem ovisnom društvu po fer vrijednosti od trenutka gubitka kontrole i kasnije ga obračunavati, kao i sve iznose potraživanja od bivšeg ovisnog društva ili obveza prema bivšem ovisnom društvu

⁹¹ MSFI 10, točka B.94

⁹² MSFI 10, točka 23.

⁹³ MSFI 10, točka B.96

⁹⁴ MSFI 10, točka B.88.

⁹⁵ MSFI 10, točka 20.

- sukladno mjerodavnim MSFI-jevima (Fer vrijednost se uzima za vrijednost kod prvog iskazivanja financijske imovine sukladno MSFI-ju 9)
- prestati iskazivati dobit ili gubitak povezan s gubitkom kontrole temeljem prvobitnog kontrolirajućeg udjela.⁹⁶

Pri sastavljanju konsolidiranih financijskih izvještaja, važno je da se matica pridržava svih navedenih načela propisanih standardima financijskog izvještavanja.

4.2.2. Faze konsolidacije financijskih izvještaja

„Iako se proces konsolidacije financijskih izvještaja operativno provodi u posebnim radnim bilješkama za konsolidaciju, konsolidacija financijskih izvještaja izuzetno je kompleksan proces koji prolazi kroz sljedeće faze:

- utvrđivanje naknade za stjecanje ovisnog društva,
- utvrđivanje knjigovodstvene vrijednosti stečenih dionica,
- utvrđivanje fer vrijednosti neto imovine stečenog društva,
- utvrđivanje razlike između troška ulaganja i fer vrijednosti neto imovine stečenog društva,
- evidentiranje transakcije stjecanja ovisnog društva u glavnoj knjizi matice,
- provođenje eliminacijskih knjiženja i evidentiranje razlike između troška stjecanja i fer vrijednosti neto imovine ovisnog društva,
- izrada radnih bilješki za konsolidaciju financijskih izvještaja,
- sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja.⁹⁷

„Naknada za stjecanje prema MSFI 3 uključuje fer odnosno tržišnu vrijednost dionica, a prema HSFI 2 i sve troškove koji se mogu direktno pripisati transakciji stjecanja dionica. Knjigovodstvena vrijednost stečenih dionica utvrđuje se temeljem računovodstvene evidencije ovisnog društva na temelju knjigovodstvene vrijednosti kapitala i broja emitiranih dionica. Fer vrijednost neto imovine ovisnog društva utvrđuje se u slučaju kada određena imovina ili obveze ovisnog društva nisu iskazane po fer vrijednosti u računovodstvenoj evidenciji ovisnog društva pa se knjigovodstven vrijednost neto imovine korigira na fer vrijednost u procesu konsolidacije financijskih izvještaja. Razlika između naknade za

⁹⁶ MSFI 10, točka 25.

⁹⁷ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 241.

stjecanje (troška ulaganja) i fer vrijednosti neto imovine može biti pozitivna ili negativna. Pozitivna razlika nastaje kada je trošak ulaganja u dionice veći od fer vrijednosti neto imovine ovisnog društva, a u procesu konsolidacije financijskih izvještaja iskazuje se kao goodwill. Kada je riječ o negativnoj razlici, MSFI 3 i HSFI 2 zahtijevaju da se višak fer vrijednosti neto imovine ovisnog društva iznad troška ulaganja iskaže kao prihod. Samu transakciju stjecanja dionica ovisnog društva matica evidentira u svojoj računovodstvenoj evidenciji (glavnoj knjizi). Ulaganje u dionice ovisnog društva inicijalno se iskazuje po trošku ulaganja. Nakon provedene evidencije transakcije stjecanja dionica ovisnog društva u glavnoj knjizi, matica provodi eliminacijska knjiženja potrebna za pripremu konsolidiranih financijskih izvještaja. Eliminacijska knjiženja matica iskazuje u posebnoj evidenciji odvojenoj od računovodstvene evidencije ustrojene za sastavljanje financijskih izvještaja. Efekti provedenih eliminacijskih knjiženja ne utječu na matičine samostalne financijske izvještaje, već samo na konsolidirane. Provedenim eliminacijskim knjiženjima stvara se osnova za sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja, budući da se njima poništavaju učinci međusobnih transakcija između članova konsolidiranog subjekta. Nakon provedenih eliminacijskih knjiženja pripremaju se radne bilješke za konsolidaciju financijskih izvještaja. Te radne bilješke odvojene su od računovodstvene evidencije matice i služe isključivo za sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja te nemaju nikakav utjecaj na matičine samostalne financijske izvještaje. U radnim bilješkama zbrajaju se istovrsne stavke financijskih izvještaja svih društava koji su dio grupe te se prilagođavaju za učinke provedenih eliminacijskih knjiženja kako bi konsolidirani izvještaji odražavali samo učinke transakcija članova grupe s trećim subjektima. Radne bilješke su temelj za sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja.⁹⁸

4.3. Postupci konsolidacije financijskih izvještaja

„Sam postupak konsolidacije financijskih izvještaja matica provodi u radnim bilješkama za konsolidaciju koje predstavljaju posebnu evidenciju odvojenu od klasične računovodstvene evidencije.“⁹⁹ „Konsolidirani subjekt ne vodi svoje poslovne knjige kao što su: glavna knjiga, dnevnik i druge pomoćne knjige. Umjesto toga se na razini konsolidiranog subjekta uzimaju

⁹⁸ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 241.-242.

⁹⁹ Ibid., str. 239.

temeljni financijski izvještaji matice i ovisnih društava nakon čega se vrši zbrajanje i eliminacija pojedinih pozicija.¹⁰⁰

4.3.1. Zbrajanje istovrsnih stavki

„Prvi postupak u konsolidaciji financijskih izvještaja je dodavanje odnosno zbrajanje koje podrazumijeva zbrajanje istovrsnih pozicija financijskih izvještaja matice i ovisnih društava koje su rezultat njihovih aktivnosti s trećim subjektima izvan konsolidacijske grupe. Financijski izvještaji matice i ovisnih društava zbrajaju se po jednakim stavkama kako bi konsolidirani financijski izvještaji predstavljali grupu kao da je riječ o jednom subjektu.¹⁰¹ Dakle, „u konsolidiranim financijskim izvještajima objedinjavaju se slične stavke aktive, pasive, prihoda, rashoda i novčanih tokova matice s onima njenih ovisnih subjekata.“¹⁰²

4.3.2. Eliminacije učinaka međukompanijskih transakcija

„Postupak eliminacije koristi se za eliminiranje učinaka međusobnih transakcija između društava unutar grupe. Kako bi konsolidirani financijski izvještaji prikazali grupu kao jedan ekonomski subjekt, bitno je da odražavaju samo učinke poslovnih događaja i transakcija koje su članovi grupe ostvarili s trećim osobama izvan konsolidacijske grupe. Stoga matica mora provesti eliminacijska knjiženja kojima se eliminiraju učinci međusobnih transakcija članova grupe. Eliminacijska knjiženja provodi matica u posebnoj evidenciji odvojenoj od računovodstvene evidencije te ona nemaju nikakav utjecaj na računovodstvene kategorije koje se iskazuju u odvojenim financijskim izvještajima. Predmetom eliminacijskih knjiženja su ulaganja, potraživanja i obveze te prihodi i rashodi odnosno dobiti i gubici proizašli iz međusobnih transakcija između društava unutar grupe. Eliminacijska knjiženja pojavljuju se isključivo uz radne bilješke za konsolidaciju, a provode se na kraju računovodstvenog razdoblja prije sastavljanja radnih bilješki za konsolidaciju.“¹⁰³

„MSFI 10 navodi sljedeće eliminacije u konsolidiranim financijskim izvještajima:

- Eliminacije knjigovodstvenih vrijednosti ulaganja matice u svakom ovisnom društvu te udjela matice u kapitalu svakog ovisnog društva

¹⁰⁰ Orsag, S., Gulin, D.: op. cit., str. 336.

¹⁰¹ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 239.

¹⁰² MSFI 10, točka B.86. (a)

¹⁰³ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 239.

- Eliminacije stavki aktive i pasive, prihoda i rashoda te novčanih tokova po transakcijama između društava unutar grupe (dobici i gubici iz unutargrupnih transakcija koji ulaze u aktivu, kao što su zalihe i osnovna sredstva, eliminiraju se u cijelosti).¹⁰⁴

„Eliminacija međusobnih transakcija između članova konsolidiranog subjekta ključna je točka u procesu konsolidacije financijskih izvještaja. Društva koja čine grupu mogu međusobno prodavati i kupovati zalihe, dugotrajnu imovinu, primati i odobravati kredite, kupovati i prodavati financijske instrumente i slično. Sve međusobne transakcije moraju se, za potrebe konsolidacije, eliminirati. Postupak eliminacije učinaka međusobnih transakcija između članova grupe često puta nije jednostavno provesti. To se posebno odnosi na eliminaciju učinaka kupoprodaje zaliha kada se zalihe u potpunosti ne realiziraju prema trećim osobama pa u njima ostaje nerealizirana dobit koja se, za potrebe konsolidacije, mora eliminirati.“¹⁰⁵

„Općenito, u procesu konsolidacije financijskih izvještaja predmetom eliminacijskih knjiženja su:

- Međukompanijska ulaganja,
- Međukompanijska potraživanja i obveze i
- Međukompanijski dobiti i gubici (prihodi i rashodi).¹⁰⁶

„Pod međukompanijskim ulaganjima najčešće se podrazumijevaju ulaganja matice u vlasničke dionice ili udjele ovisnog društva, ali u širem smislu ona obuhvaćaju sva međusobna ulaganja u vlasničke dionice ili udjele između društava koja čine grupu. Sva ta ulaganja su interna ulaganja koja nemaju efekte prema trećim osobama pa se ne iskazuju u konsolidiranim financijskim izvještajima, budući da grupa ne može iskazati ulaganje u samu sebe. U konsolidiranom izvještaju o financijskom položaju bit će prikazane samo redovne dionice grupe koje su u vlasništvu vanjskih dioničara. Zadržana dobit i rezerve matice kao pozicije kapitala iskazuju se u konsolidiranim izvještajima, dok se zadržana dobit i rezerve ovisnih društava ne iskazuju u konsolidiranim izvještajima budući da predstavljaju vlasnički udjel zadržan unutar grupe.“¹⁰⁷

„Drugim riječima, u konsolidiranim financijskim izvještajima eliminira se matičino ulaganje u ovisno društvo i kapital ovisnog društva tako da se u konsolidiranom izvještaju o financijskom

¹⁰⁴ MSFI 10, točka B.86. (b) i (c)

¹⁰⁵ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 246.

¹⁰⁶ Ibid., str. 246.

¹⁰⁷ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 247.

položaju prikazuje samo kapital matičnog društva i nekontrolirajući udjeli u ovisnom društvu.¹⁰⁸ „Ulaganja u ovisna društva, koja su iskazana u matičinom odvojenom izvještaju o financijskom položaju u okviru dugotrajne financijske imovine, matica eliminira na sljedeći način:

- Potražnim knjiženjem u radnim bilješkama eliminira se ulaganje u ovisno društvo;
- Dugovnim knjiženjem eliminira se vlasnički udio u kapitalu ovisnog društva.¹⁰⁹

„Tako se može reći da ulaganje u ovisno društvo u konsolidiranoj bilanci zamjenjuju njegova imovina, obveze, goodwill odnosno dobit od povoljne kupnje i nekontrolirajući interes.¹¹⁰

„Međukompanijska potraživanja i obveze su međusobna potraživanja i obveze između matice i ovisnih društava odnosno između članova grupe. Budući da nemaju efekta prema subjektima izvan konsolidacijske grupe, ne iskazuju se u konsolidiranim financijskim izvještajima, odnosno potrebno je provesti eliminacijska knjiženja za navedene obveze i potraživanja.¹¹¹ „Eliminacija međukompanijskih potraživanja i obveza temelji se na činjenici da jedan subjekt ne može sam sebi dugovati niti sam od sebe potraživati.¹¹²

„Međukompanijski dobiti i gubici odnosno prihodi i rashodi odnose se na dobitke i gubitke odnosno prihode i rashode ostvarene u transakcijama između članova grupe. Takvi dobiti i gubici odnosno prihodi i rashodi moraju se eliminirati u procesu konsolidacije financijskih izvještaja, budući da nisu ostvareni u transakcijama sa subjektima izvan konsolidacijske grupe.¹¹³ „Kao što je već spomenuto, eliminacijska knjiženja kojima se eliminiraju dobiti i gubici, odnosno prihodi i rashodi ostvareni prodajom zaliha između članova grupe, najkompleksnija su eliminacijska knjiženja. Prodajom zaliha između članova grupe nastaje nerealizirana međukompanijska dobit koju je potrebno eliminirati iz konsolidiranih financijskih izvještaja. Ta nerealizirana dobit postaje realizirana u trenutku prodaje zaliha subjektima izvan grupe.¹¹⁴

¹⁰⁸ Perčević, H. (2018): op. cit., str. 35.

¹⁰⁹ Pervan, I. (2012) *Računovodstvo poslovnih spajanja*, Zagreb: RRiF Plus d.o.o., str.163.

¹¹⁰ Ibid., str. 164.

¹¹¹ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 247.

¹¹² Orsag, S., Gulin, D.: op. cit., str. 336.

¹¹³ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 247.-248.

¹¹⁴ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 248.

„U kontekstu poreza na dobit i poslovnih spajanja primjenom međunarodnih i hrvatskih standarda može doći do pojave posebnog oblika imovine koji se naziva odgođena porezna imovina.“¹¹⁵ Prema Međunarodnom računovodstvenom standardu 12 *Porez na dobit* i Hrvatskom standardu financijskog izvještavanja 14 *Vremenska razgraničenja* „odgođena porezna imovina definira se kao iznos poreza na dobit za povrat u budućim razdobljima, a odnosi se na:

- privremene razlike koje se mogu odbiti,
- prenesene neiskorištene porezne gubitke i
- prenesene neiskorištene porezne olakšice.“¹¹⁶

„Privremene razlike nastaju ako knjigovodstvena vrijednost ulaganja u ovisna društva, podružnice, pridružena društva ili zajedničke pothvate (tj. udio matičnoga društva ili ulagača u neto imovini ovisnoga društva, podružnice, pridruženoga društva ili subjekta u koji je izvršeno ulaganje, uključujući knjigovodstvenu vrijednost goodwilla) postane različita od porezne osnovice (koja je često trošak) ulaganja ili udjela. Takve razlike mogu nastati u više različitih okolnosti, na primjer u slučaju:

- postojanja neraspodijeljene dobiti ovisnih društava, podružnica, pridruženih društava i zajedničkih poslova;
- promjena tečajeva ako matično društvo i njezino ovisno društvo imaju sjedište u različitim državama i
- smanjenja knjigovodstvene vrijednosti ulaganja u pridruženo društvo na njegov nadoknativ iznos.“¹¹⁷

„U konsolidiranim financijskim izvještajima privremena se razlika može razlikovati od privremene razlike povezane s odnosnim ulaganjem iz zasebnih financijskih izvještaja matičnoga društva ako matično društvo iskazuje ulaganje u vlastitim zasebnim financijskim izvještajima po trošku stjecanja ili u revaloriziranom iznosu.“¹¹⁸

¹¹⁵ Valenta, I. (2015) *Poslovna spajanja i konsolidacija financijskih izvještaja*. Diplomski rad. Zagreb: Ekonomski fakultet., str. 28.

¹¹⁶ MRS 12, točka 5. i HSFI 14, točka 14.12.

¹¹⁷ MRS 12, točka 38.

¹¹⁸ MRS 12, točka 38.

“U konsolidiranim financijskim izvještajima privremene se razlike određuju usporedbom knjigovodstvenih iznosa imovine i obveza iz konsolidiranih financijskih izvještaja s odgovarajućom poreznom osnovicom.”¹¹⁹ „Kada je riječ o konsolidaciji društava koja se nalaze u istoj zemlji postoji mogućnost prebijanja odgođene porezne imovine i odgođenih poreznih obveza, dok kada je riječ o više zemalja u kojima posluju povezana društva, ta mogućnost ne postoji. Zato za svako pojedinačno zakonodavstvo treba zasebno evidentirati pozicije odgođene porezne imovine i odgođenih poreznih obveza.”¹²⁰

„Osnovna razlika između konsolidiranih i pojedinačnih financijskih izvještaja odnosi se na eliminaciju unutargrupnih salda i prometa. Tako, primjerice, kada jedno društvo unutar grupe proda robu drugom društvu, koje na dan bilance i dalje ima evidentirane te zalihe, treba eliminirati svotu ostvarenog prihoda, ali i dobiti u toj transakciji. Budući da prvo društvo, koje je te zalihe i prodalo, u svojim financijskim izvještajima i dalje ima evidentiranu dobit, obvezu poreza na dobit u pojedinačnim financijskim izvještajima, proizlazi da bi u situacijama eliminacije ove dobiti u konsolidiranim financijskim izvještajima nastala odgođena porezna imovina.”¹²¹

„Društvo stjecatelj prilikom evidentiranja poslovnog spajanja mora provjeriti sve okolnosti i mogućnosti korištenja poreznog gubitka u budućim razdobljima. Ako se utvrdi da je vjerojatno da će se preneseni porezni gubitak iskoristiti kako bi se umanjila porezna osnovica, potrebno je obračunati i iskazati odgođenu poreznu imovinu. U suprotnom, ako nije vjerojatno korištenje prenesenog poreznog gubitka i u skladu s tim se ne iskaže odgođena porezna imovina, i u slučaju da se taj preneseni porezni gubitak naknadno iskoristi (ili se utvrdi da će ipak biti iskorišten), potrebno je naknadno priznati odgođenu poreznu imovinu i izvršiti korekciju priznatog goodwilla.”¹²²

¹¹⁹ MRS 12, točka 11.

¹²⁰ Kopun, D. (2009), Odgođena porezna imovina i odgođene porezne obveze, *Računovodstvo, revizija i financije*, br. 4., str. 42.

¹²¹ Ibid., str.42.

¹²² Čevizović, I., Glasnović, B. (2009), *Računovodstveni i porezni tretman spajanja i pripajanja*, *Računovodstvo i financije*, br. 7, str. 22.

5. Ulaganje u ovisna društva i konsolidacija financijskih izvještaja na primjeru društva Valamar Riviera d.d.

Društvo Valamar Riviera d.d. pod svojom kontrolom ima nekoliko ovisnih društava pa je sukladno tome obveznik konsolidacije financijskih izvještaja. Prema odredbama Zakona o računovodstvu Društvo spada u kategoriju velikih poduzetnika, a uz to, dionice društva kotiraju na Zagrebačkoj burzi pa je Društvo obveznik primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.

5.1. Opći podaci o odabranom društvu

„Društvo Valamar Riviera d.d. osnovano je i registrirano u skladu sa zakonima Republike Hrvatske te upisano u sudskom registru Trgovačkog suda u Pazinu. Osnovna djelatnost Društva je pružanje usluga smještaja u hotelima, turističkim naseljima i kampovima, pripremanje hrane i pružanje usluga prehrane te pripremanje i usluživanje pića i napitaka. Sjedište Društva nalazi se u Poreču. Dionice Društva uvrštene su na Službenom tržištu Zagrebačke burze d.d. i njima se u 2018. godini trgovalo sukladno relevantnim propisima na organiziranom tržištu.“¹²³

„Valamar Riviera d.d. matično je društvo Grupe Valamar Riviera koju na 31.12. 2018. godine čine sljedeća konsolidirana ovisna društva:

- Palme turizam d.o.o., Dubrovnik u 100% vlasništvu
- Magične stijene d.o.o., Dubrovnik u 100% vlasništvu
- Bugenvilia d.o.o., Dubrovnik u 100% vlasništvu
- Imperial d.d., Rab u 56,21% vlasništva
- Hoteli Makarska d.d., Makarska u 46,93% vlasništva
- Valamar A GmbH, Tamsweg u 100% vlasništvu
- Valamar Obertauern GmbH, Obertauern u 10% neposrednom vlasništvu i u 90% posrednom vlasništvu (imatelj 90% udjela je Valamar A GmbH).“¹²⁴

„Valamar Riviera vodeća je turistička grupa u Republici Hrvatskoj te jedan od najvećih investitora u hrvatski turistički sektor s preko 4 milijarde kuna ulaganja u posljednjih 14 godina. Vlasnik je krovnog brenda Valamar All you can holiday te podbrendova Valamar Collection,

¹²³ Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina. Dostupno na: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>, str.102.

¹²⁴ Ibid., str. 143.

Valamar Collection Resorts, Valamar Hotels & Resorts, Sunny by Valamar te Camping Adriatic by Valamar. Zajedno s akvizicijama društava Hoteli Makarska d.d. u Makarskoj te prvog Valamarovog hotela u Austriji u 2018. godini, Grupa Valamar Riviera posluje u sedam atraktivnih destinacija, od Istre i Kvarnera do Dubrovnika u Hrvatskoj te Obertauerna u Austriji, a upravlja s oko 12% kategoriziranog turističkog smještaja Republike Hrvatske. Portfelj turističkih objekata uključuje trideset i četiri hotela i ljetovališta te petnaest kamping ljetovališta. U preko 21.000 smještajnih jedinica dnevno može smjestiti gotovo 58.000 gostiju. Valamar Riviera vodi brigu o interesima svih dionika koji obuhvaćaju goste, dobavljače i partnere, lokalne zajednice i destinacije, oko 22.000 dioničara te preko 6.000 zaposlenika u visokoj sezoni.¹²⁵

5.2. Računovodstvene politike vezane za konsolidaciju financijskih izvještaja društva

U godišnjem izvješću za 2018. godinu, u bilješci 2 opisane su značajne računovodstvene politike Društva i Grupe Valamar Riviera. Financijski izvještaji Društva i Grupe sastavljeni su sukladno Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI) usvojenim od strane Europske Unije. Računovodstvena politika vezana za konsolidaciju financijskih izvještaja definira „ovisna društva kao sva društva (uključujući i društva s posebnom namjenom) nad kojima Grupa ima kontrolu nad financijskim i poslovnim politikama, što u pravilu uključuje više od pola glasačkih prava. Postojanje i učinak potencijalnih prava glasa koja se mogu iskoristiti ili zamijeniti razmatraju se prilikom procjene ima li Grupa kontrolu nad drugim društvima. Ovisna društva su u potpunosti konsolidirana od datuma na koji je kontrola stvarno prenesena na Grupu te isključena iz konsolidacije od dana kada ta kontrola prestaje. U konsolidiranim financijskim izvještajima sve transakcije unutar Grupe, stanja i nerealizirani dobiti i gubici od transakcija unutar društava Grupe se eliminiraju. Prema potrebi, računovodstvene politike ovisnih društava izmijenjene su kako bi se uskladile s politikama koje primjenjuje Grupa.“¹²⁶

Što se tiče promjena u vlasničkim udjelima u ovisnim društvima bez promjene kontrole, „Grupa primjenjuje politiku prema kojoj transakcije s nevladajućim dioničarima koji ne rezultiraju gubitkom kontrole tretira kao transakcije s većinskim vlasnicima Grupe. Kod otkupa dionica od nevladajućih dioničara razlika između plaćenih iznosa i pripadajućeg udjela u neto imovini

¹²⁵ Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina. Dostupno na: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>, str. 9.

¹²⁶ Ibid., str. 105.

ovisnog društva iskazuju se u kapitalu. Isto tako, u kapitalu se iskazuju i dobiti ili gubici vezani uz prodaju nevladajućih udjela.¹²⁷ U bilješkama uz financijske izvještaje, Društvo navodi da se „u zasebnim financijskim izvještajima, ulaganje u ovisna društva iskazuje po metodi troška, umanjeno za umanjnje vrijednosti.“¹²⁸

5.3. Mjerenje ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima

Ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima, odnosno izvještajima Društva, prikazana su u okviru bilančne pozicije „Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe“ kao dio dugotrajne financijske imovine.

Tablica 2 prikazuje promjene u vrijednostima udjela matičnog društva u ovisnim društvima tijekom 2017. i 2018. godine, a uključuju stjecanje udjela novih ovisnih društava, stjecanje dodatnih udjela postojećih ovisnih društava, gubitak udjela u ovisnim društvima zbog likvidacije i pripajanja ovisnih društava matičnom društvu te gubitak zbog usklađenja fer vrijednosti udjela.

Tablica 2: Promjene ulaganja u ovisnim društvima tijekom 2017. i 2018. godine

(u tisućama kuna)	2017.	2018.
Na početku godine	668.830	450.905
Stjecanje udjela ovisnih društava	6.208	165.485
Likvidacija društava	-	(189)
Pripajanje ovisnih društava	(218.502)	-
Usklađenje fer vrijednosti udjela	(5.629)	-
Na kraju godine	450.905	616.201

Izvor: Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina., str. 143.

Na početku 2017. godine ukupna ulaganja Društva Valamar Riviera d.d. u ovisna društva iznosila su 668,8 milijuna kuna. Tijekom godine Društvo je steklo udjele u iznosu od 6,2 milijuna kuna kupnjom dodatnih 1,20% dionica društva Imperial d.d. čime se udio Društva u ovisnom društvu Imperial d.d. povećao s 54,71% na 55,91%. Smanjenje vrijednosti udjela u ovisnim društvima u iznosu od 218,5 milijuna kuna rezultat je pripajanja dvaju ovisnih društava matičnom društvu. Ovisno društvo Puntizela d.o.o., u kojem je Društvo imalo ulaganje u iznosu

¹²⁷ Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina. Dostupno na: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>, str. 105.

¹²⁸ Ibid., str. 105.

od 36,5 milijuna kuna pripojilo se dana 31. ožujka 2017. godine. U ovisnom društvu Elafiti Babin kuk d.o.o., koje se pripojilo dana 29. prosinca 2017. godine, Društvo je imalo ulaganje od 182 milijuna kuna. Pripajanjem su ovisna društva prestala postojati, a matično društvo Valamar Riviera d.d. postalo je univerzalni pravni slijednik pripojenih društava.¹²⁹ Smanjenje vrijednosti udjela u iznosu od 5,6 milijuna kuna posljedica je revalorizacije vrijednosti zemljišta u ovisnom društvu Magične stijene d.o.o.¹³⁰ Kada se na početnu vrijednost udjela u ovisnim društvima dodaju sve promjene u udjelima nastale tijekom godine, vrijednost ulaganja na kraju 2017. godine iznosi 450,9 milijuna kuna što je ujedno vrijednost udjela na početku 2018. godine.

Tijekom 2018. godine, Društvo je steklo udjele u ovisnim društvima u vrijednosti od 165,5 milijuna kuna. Navedeni iznos ulaganja uključuje stjecanje dodatnih 0,30% dionica društva Imperial d.d., stjecanje 46,93% dionica društva Hoteli Makarska d.d., stjecanje 100% udjela u društvu Valamar A GmbH te u društvu Valamar Obertauern GmbH neposredno 10% udjela. Smanjenje vrijednosti udjela u iznosu od 189 tisuća kuna rezultat je okončanog postupka likvidacije društva Valamar Hotels & Resorts GmbH.¹³¹ Na kraju 2018. godine, vrijednost ulaganja u ovisnim društvima iznosi 616,2 milijuna kuna.

Navedene promjene prikazane su i u tablici 3, samo na drugačiji način. Tablica 3 daje uvid u vrijednost udjela u svakom ovisnom društvu.

Tablica 3: Vrijednost udjela Društva u ovisnim društvima na 31.12.2017. i 31.12.2018.

(u tisućama kuna)	2017.	2018.
Palme turizam d.o.o.	115.448	115.448
Magične stijene d.o.o.	5.577	5.577
Bugenvilia d.o.o.	38.542	38.542
Valamar Hotels & Resorts GmbH	189	-
Imperial d.d.	291.149	292.709
Hoteli Makarska d.d.	-	146.064
Valamar A GmbH	-	16.105
Valamar Obertauern GmbH	-	1.756
Ukupno	450.905	616.201

Izvor: Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina., str. 143.

¹²⁹ Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2017. godina. Dostupno na: <http://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2017-1Y-REV-N-HR.pdf>, str.106.

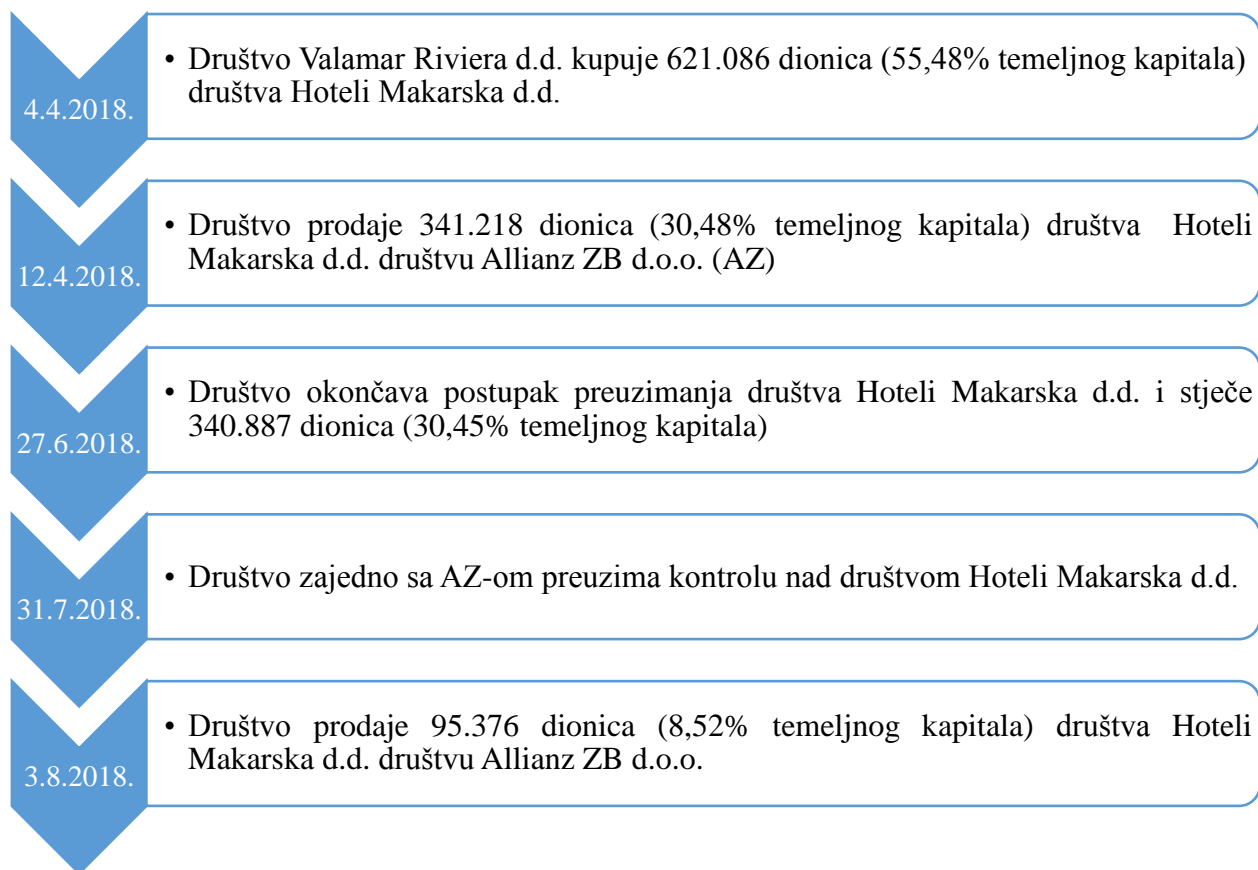
¹³⁰ Ibid., str.18.

¹³¹ Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina. Dostupno na: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>, str. 143

Prema tablici 3, vidljivo je već navedeno povećanje udjela u društvu Imperial d.d. u 2018. godini u odnosu na 2017. te smanjenje udjela u društvu Valamar Hotels & Resorts GmbH koje je u 2018. godini likvidirano. Prethodno je navedeno da je u 2018. godini Društvo steklo udjele u iznosu od 165,5 milijuna kuna, što se vidi i u tablici 2, koja prikazuje da se od navedenog iznosa, najveći dio, čak 146 milijuna kuna odnosi na ulaganje u društvo Hoteli Makarska d.d. Ulaganje u društvo Valamar A GmbH iznosi 16,1 milijuna kuna, u društvo Valamar Obertauern GmbH 1,8 milijuna, te ulaganje u dodatne udjele društva Imperial d.d. iznosi 1,6 milijuna kuna.

Dakle, najvažnija akvizicija u 2018. godini je stjecanje dionica društva Hoteli Makarska d.d. pa je upravo mjerenje ulaganja u ovo društvo detaljnije opisano u nastavku rada. Slika 2 prikazuje vremenski slijed kojim su se odvijale transakcije Društva Valamar Riviera d.d. s dionicama društva Hoteli Makarska d.d. koje su dovele do akvizicije i stjecanja kontrole.

Slika 2: Vremenski slijed transakcija dionicama društva Hoteli Makarska d.d.

Izvor: Izrada autora prema Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina., str. 103.-104.

Kao što je prikazano na slici 2, dana 4. travnja 2018. godine, Društvo Valamar Riviera d.d. kupilo je 621.086 dionica društva Hoteli Makarska d.d., pojedinačnog nominalnog iznosa 200,00 kuna. Dionice su kupljene za 172,7 milijuna kuna, odnosno za 278,00 kuna po dionici, temeljem ugovora o prodaji i prijenosu dionica između Republike Hrvatske, zastupane po Centru za restrukturiranje i prodaju (CERP), u svojstvu prodavatelja i društva Valamar Riviera d.d., u svojstvu kupca. Stečene dionice predstavljaju 55,48% temeljnog kapitala društva Hoteli Makarska d.d.¹³²

Društvo je uspostavilo poslovnu suradnju sa društvom za upravljanje obveznim mirovinskim fondom Allianz ZB d.o.o. (AZ) radi zajedničkog djelovanja u odnosu na kupnju dionica društva Hoteli Makarska d.d. Sukladno tome Društvo je dana 12. travnja 2018. godine prodalo AZ-u 341.218 dionica Hotela Makarska d.d. po cijeni kupnje (278,00 kuna po dionici) što čini 30,48% temeljnog kapitala društva Hoteli Makarska d.d. čime je Društvu u vlasništvu ostalo 25% dionica društva Hoteli Makarska d.d. Društvo je sukladno odredbama Zakona o preuzimanju dioničkih društava dana 27. lipnja 2018. godine okončalo postupak po javnoj ponudi za preuzimanje društva Hoteli Makarska d.d. i steklo 340.887 dionica Hotela Makarska d.d. što iznosi 30,45% temeljnog kapitala društva Hoteli Makarska d.d. Time je Društvo postalo imatelj 55,45% dionica društva Hoteli Makarska d.d.¹³³

Društvo Valamar Riviera d.d. zajedno je sa AZ-om preuzelo kontrolu nad društvom Hoteli Makarska d.d. dana 31. srpnja 2018. godine, kada su u nadležni sudski registar upisane odluke glavne skupštine, održane 17. srpnja 2018. godine, na kojoj je u cijelosti izmijenjen Statut društva Hoteli Makarska d.d. i izabrani novi članovi nadzornog odbora. Valamar Riviera je isto tako sklopila Ugovor o upravljanju hotelsko-turističkim objektima i sadržajima društva Hoteli Makarska koji se počeo primjenjivati od 1.8.2018. godine. Datum početka konsolidacije poslovanja je od 1.8.2018. godine.¹³⁴

Dana 3. kolovoza 2018. godine Društvo Valamar Riviera d.d. prodalo je AZ-u 95.376 dionica odnosno 8,52% temeljnog kapitala društva Hoteli Makarska d.d. Po okončanju svih navedenih

¹³² Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina. Dostupno na: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>, str. 103.

¹³³ Ibid., str. 103. i 104.

¹³⁴ Ibid., str. 10. i 104.

postupaka Društvo je imatelj 525.379 dionica odnosno 46,93% temeljnog kapitala društva Hoteli Makarska d.d.¹³⁵

Trošak stjecanja društva Hoteli Makarska d.d. jednak je fer vrijednosti prenesene naknade koja iznosi 172.577 tisuća kuna.¹³⁶ Navedeni iznos odnosi se na stjecanje 55,45% temeljnog kapitala ovisnog društva odnosno 620.755 dionica za 278 kuna po dionici. Na datum stjecanja, Društvo je stjecanjem dodatnih 30,45%, na prethodno stečenih 25,00% dionica, ukupno imalo 55,45% dionica. U nastavku rada prikazani su detalji neto stečene imovine društva Hoteli Makarska d.d.

Tablica 4: Fer vrijednost stečene neto imovine društva Hoteli Makarska d.d. na datum stjecanja

(u tisućama kuna)	<i>Fer vrijednost na datum stjecanja</i>
Nekretnine, postrojenja i oprema	336.621
Nematerijalna imovina	16
Odgodena porezna imovina	824
Financijska imovina	296
Zalihe	1.166
Kupci i ostala potraživanja	20.957
Novac i novčani ekvivalenti	40.944
Ukupno stečena imovina	400.824
Dugoročne posudbe	19.562
Odgodena porezna obveza	17.755
Rezerviranja	21.022
Kratkoročne posudbe	189
Dobavljači i ostale obveze	22.898
Ukupno stečene obveze	81.426
Ukupno stečena neto imovina	319.398
Nekontrolirajući interes	146.821
Ukupno stečena neto imovina nakon nekontrolirajućeg interesa	172.577

Izvor: Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina., str. 178.

¹³⁵ Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina. Dostupno na: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>, str. 104.

¹³⁶ Ibid., str. 177.

Prema MSFI-u 3, „stjecatelj je utvrdivu stečenu imovinu i utvrdive preuzete obveze dužan mjeriti po njihovim fer vrijednostima na datum stjecanja.“¹³⁷ Utvrđena fer vrijednost imovine na datum stjecanja razlikuje se od knjigovodstvene vrijednosti iste imovine za građevinske objekte i zemljišta. Fer vrijednost građevinskih objekata i zemljišta utvrđena je korištenjem metode vrijednosti imovine u upotrebi na temelju diskontiranih novčanih tokova pojedinog objekta odnosno jedinice koja stvara novac. Fer vrijednost ostale imovine i obveza na datum stjecanja odgovara knjigovodstvenim vrijednostima iste imovine. Na datum stjecanja udio nekontrolirajućeg interesa u kapitalu stečenog društva iznosi 44,55%, sukladno čemu je iskazan nekontrolirajući interes u iznosu od 146.821 tisuća kuna. Budući da je ukupno stečena neto imovina koja pripada matičnom društvu jednaka naknadi za stjecanje, prilikom stjecanja nije nastao goodwill.

Do kraja godine, udio Društva u kapitalu ovisnog društva smanjio se prodajom 8,52% dionica ovisnog društva te je na 31.12.2018. godine iznosio 46,93% odnosno 525.379 dionica pa je sukladno tome ulaganje u ovisno društvo iskazano u visini od 146.064 tisuća kuna. Iako na kraju godine matica posjeduje manje od 50% udjela u kapitalu ovisnog društva, matica i dalje kontrolira to ovisno društvo, ali ne navodi konkretno objašnjenje za zadržavanje kontrole. Budući da je matično društvo najveći dioničar ovisnog društva te ima sklopljen ugovor o upravljanju hotelsko-turističkim objektima i sadržajima društva Hoteli Makarska d.d. može se pretpostaviti da je to razlog zadržavanja kontrole.

Dakle, u razdoblju od stjecanja društva Hoteli Makarska d.d. do kraja godine odnosno dana sastavljanja financijskih izvještaja, zbog prodaje dionica, iznos ulaganja smanjio se sa 172.577 tisuća kuna na 146.064 tisuća kuna. Na kontu ulaganja u ovisna društva, prodaja se evidentira po knjigovodstvenoj vrijednosti odnosno trošku nabave prodanih dionica, sukladno metodi troška ulaganja. Navedena promjena prikazana je u tablici 5.

¹³⁷ MSFI 3, točka 18.

Tablica 5: Promjene vrijednosti ulaganja u ovisnom društvu Hoteli Makarska d.d.

	Datum stjecanja	Prodaja	31.12.2018.
% vlasništva	55,45%	8,52%	46,93%
Broj dionica	620.755	95.376	525.379
Trošak po dionici	278,00	278,00	278,00
Iznos ulaganja u milijunima kuna	172,57	26,51	146,06

Izvor: Izrada autora prema: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>.

Matično društvo Valamar Riviera d.d. u odvojenim financijskim izvještajima nije priznalo nikakve prihode od ulaganja u ovisno društvo Hoteli Makarska d.d., budući da ovisno društvo nije izglasalo dividende, a prema metodi troška ulaganja prihodi od ulaganja priznaju se samo u visini izglasanih dividendi koje pripadaju matičnom društvu (stjecatelju).¹³⁸

5.4. Transakcije s povezanim društvima

Prema bilješkama uz financijske izvještaje, „stranke se smatraju povezanim ako jedna stranka ima sposobnost da kontrolira drugu stranku ili pod zajedničkom kontrolom ili značajnim utjecajem nad drugom strankom pri donošenju financijskih ili poslovnih odluka ili izravnim ili neizravnim sudjelovanjem u upravi ili nadzoru.“¹³⁹

Povezana društva unutar Grupe Valamar Riviera u 2018. godini su sljedeća:

- EPIC Hospitality Holding GmbH (do 15. lipnja 2018. godine)
- Wurböck Beteiligungs GmbH (od 16. lipnja 2018. godine)
- Satis d.o.o.,
- Enitor d.o.o.,
- Bugenvilia d.o.o.,
- Magične stijene d.o.o.,
- Palme turizam d.o.o.,
- Valamar Hotels and Resorts GmbH, u likvidaciji (do 15. lipnja 2018. godine)
- Imperial d.d., Rab,

¹³⁸ Gulin, D., Perčević, H.: op. cit., str. 236

¹³⁹ Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina. Dostupno na: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>, str. 173.

- Valamar A GmbH (od 23. srpnja 2018. godine),
- Valamar Obertauern GmbH (od 18. kolovoza 2018. godine) i
- Hoteli Makarska d.d. (od 17. srpnja 2018. godine).¹⁴⁰

Prva četiri spomenuta društva predstavljaju vlasnike odnosno dioničare matičnog društva. Do dana 15.6.2018. godine društvo EPIC Hospitality Holding GmbH posjedovalo je 44,11% temeljnog kapitala matičnog društva (Valamar Riviera d.d.). Tog dana izvršeno je pripajanje društva EPIC Hospitality Holding GmbH matičnom društvu pa se promijenila i vlasnička struktura matičnog društva. Na dan 31.12.2018. godine društvo Wurböck Beteiligungs GmbH ima 19,85% dionica, Satis d.o.o. 5,18% te Enitor d.o.o. 2,16% vlasništva. Ostala povezana društva predstavljaju ovisna društva matice. Transakcije s povezanim društvima unutar Grupe odvijaju se po uobičajenim komercijalnim uvjetima i rokovima te uz primjenu tržišnih cijena.¹⁴¹

U promatranom razdoblju, 2018. godini, od transakcija s povezanim osobama, najznačajniji su prihodi od naknada s osnove Ugovora o upravljanju hotelsko-turističkim objektima i sadržajima društva Imperial d.d. i društva Hoteli Makarska d.d. Uobičajeni naziv za ovu vrstu ugovora je hotel management ugovor ili ugovor o upravljanju hotelima. Za pružene usluge upravljanja Valamar Riviera d.d. ima pravo na naknadu za usluge upravljanja koja se sastoji od osnovne i poticajne naknade te naknade za savjetovanje u upravljanju i implementaciji investicijskih ulaganja, a ugovor uz to predviđa i naknadu za usluge rezervacijskog centra.¹⁴²

5.5. Sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja Grupe

Budući da je Društvo Valamar Riviera d.d. matično društvo Grupe Valamar Riviera, obvezno je, uz odvojene financijske izvještaje sastaviti i konsolidirane financijske izvještaje koji prezentiraju financijski položaj i uspješnost Grupe. U tablici 6 navedena su ovisna društva koja su konsolidirana u financijskim izvještajima Grupe za 2018. godinu.

¹⁴⁰ Ibid., 173.

¹⁴¹ Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina. Dostupno na: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>, str. 53.

¹⁴² Ibid., str. 53.

Tablica 6: Konsolidirana ovisna društva u 2018. godini

	Grupa na 31.12.2018.		
	Vlasništvo	Izvještaj o financijskom položaju	Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti
Palme turizam d.o.o.	100%	+	1.1.2018. - 31.12.2018.
Magične stijene d.o.o.	100%	+	1.1.2018. - 31.12.2018.
Bugenvilia d.o.o.,	100%	+	1.1.2018. - 31.12.2018.
Imperial d.d.	56,21%	+	1.1.2018. - 31.12.2018.
Valamar Hotels and Resorts GmbH	/	-	1.1.2018. - 14.6.2018.
Hoteli Makarska d.d.	46,93%	+	1.8.2018. - 31.12.2018.
Valamar A GmbH	100%	+	1.8.2018. - 31.12.2018.
Valamar Obertauern GmbH	100%	+	1.11.2018. - 31.12.2018.

Izvor: Izrada autora prema Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina

U konsolidirane financijske izvještaje za 2018. godinu uključeni su podaci osam ovisnih društava, uz eliminaciju međusobnih transakcija. Prva četiri društva su ovisna društva koja je Valamar Riviera d.d. stekla prije 2018. godine te su postojala tijekom cijele godine. Dakle, kao što tablica 6 pokazuje, prva četiri ovisna društva uključena su u konsolidirani izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti od početka do kraja godine budući da su kroz cijelo to razdoblje bila ovisna društva i time ujedno i predmet konsolidacije. To znači da svi prihodi i rashodi ovih ovisnih društava nastali od 1.1.2018. godine do 31.12.2018. godine ujedno čine i prihode i rashode Grupe. Isto tako, na kraju godine, spomenuta društva uključena su u konsolidirani izvještaj o financijskom položaju zato što na datum 31.12.2018. godine i dalje pripadaju Grupi, odnosno imovina i obveze tih društava uključuju se u bilancu Grupe.

Tijekom 2018. godine, Valamar Riviera d.d. stekla je tri nova ovisna društva; Hoteli Makarska d.d., Valamar A GmbH i Valamar Obertauern GmbH, dok je ovisno društvo Valamar Hotels and Resorts GmbH prestalo postojati, nakon što je završen postupak likvidacije 15.6.2018. godine. Budući da je društvo u likvidaciji prestalo postojati, ono je konsolidirano do trenutka likvidacije u izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti Grupe, dok na dan 31.12.2018. godine nije konsolidirano u izvještaj o financijskom položaju Grupe budući da tada više nije bilo dio Grupe.

Valamar Riviera d.d. stekla je kontrolu nad društvom Hoteli Makarska d.d. dana 31. srpnja 2018. godine. Imovina i obveze povezanog društva u cijelosti su obuhvaćene u konsolidiranom

izvještaju o financijskom položaju Grupe na dan 31. prosinca 2018. godine, pri čemu je eliminiran udio Matice u povezanom društvu te pozicija kapitala i rezervi povezanog društva. Prihodi i rashodi društva Hoteli Makarska d.d. ostvareni za razdoblje od 1. kolovoza 2018. godine do 31. prosinca 2018. godine uključeni su u konsolidirani izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti Grupe. Međusobne transakcije od datuma stjecanja kontrole do datuma financijskih izvještaja 31. prosinca 2018. godine isključene su iz konsolidiranog izvještaja o financijskom položaju konsolidiranom izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti.¹⁴³

Grupa Valamar Riviera d.d. stekla je kontrolu nad društvima u Austriji i to Valamar A GmbH dana 31. srpnja 2018. godine i Valamar Obertauern GmbH dana 31. listopada 2018. godine. Imovina i obveze povezanih društava u cijelosti su obuhvaćene u konsolidiranom izvještaju o financijskom položaju Grupe na dan 31. prosinca 2018. godine, pri čemu je eliminiran udio Matice u povezanim društvima te pozicija kapitala i rezervi povezanih društava. Prihodi i rashodi društva Valamar A GmbH ostvareni za razdoblje od 1. kolovoza 2018. godine do 31. prosinca 2018. godine i društva Valamar Obertauern GmbH od 1. studenog 2018. godine do 31. prosinca 2018. godine su uključeni u konsolidirani izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti Grupe. Međusobne transakcije od datuma stjecanja kontrole do datuma financijskih izvještaja 31. prosinca 2018. godine isključene su iz konsolidiranog izvještaja o financijskom položaju i konsolidiranom izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti.¹⁴⁴

U nastavku rada usporedno su prikazani konsolidirani i nekonsolidirani financijski izvještaji za 2018. godinu.

Tablica 7: Konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti za 2018. godinu

Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti od 1.1.2018. do 31.12.2018.	Društvo	Grupa
POSLOVNI PRIHODI	1.788.691.935	1.990.984.717
1. Prihodi od prodaje s poduzetnicima unutar grupe	18.501.792	0
2. Prihodi od prodaje (izvan grupe)	1.750.101.402	1.961.413.631
3. Prihodi na temelju upotrebe vlastitih proizvoda	328.628	361.270
4. Ostali poslovni prihodi s poduzetnicima unutar grupe	53.245	0

¹⁴³ Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina. Dostupno na: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>, str. 126.

¹⁴⁴ Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina. Dostupno na: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>, str. 127.

5. Ostali poslovni prihodi (izvan grupe)	19.706.868	29.209.816
POSLOVNI RASHODI	1.512.025.945	1.707.437.899
1. Materijalni troškovi	501.402.765	552.089.395
2. Troškovi osoblja	487.757.455	541.715.389
3. Amortizacija	344.691.659	410.521.539
4. Ostali troškovi	159.208.901	174.686.587
5. Vrijednosna usklađenja	296.981	385.273
6. Rezerviranja	5.978.624	7.126.272
7. Ostali poslovni rashodi	12.689.560	20.913.444
FINANCIJSKI PRIHODI	59.553.898	56.790.053
1. Prihodi od ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe	6.050.776	0
2. Ostali prihodi s osnove kamata	459.866	528.885
3. Tečajne razlike i ostali financijski prihodi	44.543.942	47.598.882
4. Ostali financijski prihodi	8.499.314	8.662.286
FINANCIJSKI RASHODI	76.012.814	82.255.368
1. Rashodi s osnove kamata i slični rashodi	45.277.357	49.874.101
2. Tečajne razlike i drugi rashodi	17.040.290	18.895.559
3. Ostali financijski rashodi	13.695.167	13.695.167
UKUPNI PRIHODI	1.848.245.833	2.047.774.770
UKUPNI RASHODI	1.588.038.759	1.789.693.267
DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	260.207.074	258.081.503
POREZ NA DOBIT	20.927.598	18.893.996
DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	239.279.476	239.187.507
DODATAK RDG-u		
DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	239.279.476	239.187.507
1. Pripisana imateljima kapitala matice	239.279.476	235.337.283
2. Pripisana manjinskom (nekontrolirajućem) interesu	0	3.850.224
OSTALA SVEOBUH VATNA DOBIT/GUBITAK PRIJE POREZA	338.982	338.982
1. Dobit ili gubitak s osnove naknadnog vrednovanja financijske imovine raspoložive za prodaju	338.982	338.982
POREZ NA OSTALU SVEOBUH VATNU DOBIT RAZDOBLJA	67.796	67.796
NETO OSTALA SVEOBUH VATNA DOBIT ILI GUBITAK	271.186	271.186
SVEOBUH VATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	239.550.662	239.458.693
DODATAK Izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti		
VI. SVEOBUH VATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA	0	239.458.693

1. Pripisana imateljima kapitala matice	0	235.608.469
2. Pripisana manjinskom (nekontrolirajućem) interesu	0	3.850.224

Izvor: Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina.

U tablici 7 prikazan je izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti Društva i Grupe za 2018. godinu. Konsolidirani i odvojeni izvještaj prikazani su usporedno kako bi se lakše uočile razlike. U izvještaj Grupe uključeni su prihodi i rashodi matičnog društva i svih ovisnih društava s time da su eliminirani prihodi i rashodi ostvareni unutar Grupe. Prvi primjer eliminacije vidljiv je u izvještaju na poziciji „prihodi od prodaje s poduzetnicima unutar grupe“. Prvi stupac pokazuje da je matično društvo ostvarilo 18,5 milijuna kuna prihoda od prodaje s povezanim društvima. U drugom stupcu, koji prikazuje rezultat Grupe, taj se iznos prihoda eliminira budući da su povezana društva dio Grupe te se zajedno s matičnim društvom promatraju kao jedan subjekt. Isti je slučaj s ostalim poslovnim prihodima od poduzetnika unutar grupe, kod kojih je u konsolidiranom izvještaju prikazana nula.

U konsolidiranom izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti, iznos poslovnih prihoda ostvarenih izvan grupe dobije se zbrajanjem poslovnih prihoda matičnog društva i svih ovisnih društava. Najvažniji su prihodi od prodaje izvan grupe, koji čine i najveći dio svih poslovnih prihoda i za Društvo i za Grupu. Društvo je u 2018. godini ostvarilo 1,75 milijardi kuna prihoda od prodaje izvan grupe, dok je Grupa ostvarila 1,96 milijardi kuna. Dakle, u konsolidiranom izvještaju, od ukupno ostvarenih 1,96 milijardi kuna prihoda od prodaje izvan grupe, matično društvo ostvarilo je 1,75 milijardi kuna odnosno 89% dok su sva ovisna društva zajedno ostvarila samo 11% spomenutih prihoda.

Sljedeća pozicija koja se eliminira u konsolidiranom izvještaju o sveobuhvatnoj dobiti su prihodi od ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe. Društvo je u 2018. godini ostvarilo prihode od ulaganja u dionice poduzetnika unutar grupe u iznosu od 6,1 milijuna kuna, a odnose na primljene dividende od ovisnog društva Imperial d.d. Budući da se za potrebe konsolidacije, matično društvo i sva ovisna društva promatraju kao jedan subjekt, u konsolidiranom izvještaju spomenuti prihodi moraju se eliminirati.

U nastavku rada prikazan je izvještaj o financijskom položaju Društva i Grupe, s istaknutim pozicijama koje se u konsolidiranom izvještaju eliminiraju.

Tablica 8: Konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o financijskom položaju na 31.12.2018.

Izvještaj o financijskom položaju na dan 31.12.2018.	Društvo	Grupa
AKTIVA		
DUGOTRAJNA IMOVINA	4.745.258.461	5.310.891.538
I. NEMATERIJALNA IMOVINA	52.117.007	53.726.810
Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver	44.689.688	46.298.666
Goodwill	6.567.609	6.567.609
Nematerijalna imovina u pripremi	859.710	860.535
II. MATERIJALNA IMOVINA	3.956.425.253	5.111.237.027
Zemljište	644.865.439	973.018.037
Građevinski objekti	2.589.871.537	3.331.975.756
Postrojenja i oprema	398.353.730	443.971.567
Alati, pogonski inventar i transportna imovina	113.623.233	132.923.120
Predujmovi za materijalnu imovinu	3.269.078	12.350.960
Materijalna imovina u pripremi	150.627.634	160.356.644
Ostala materijalna imovina	46.174.128	47.000.469
Ulaganje u nekretnine	9.640.474	9.640.474
III. DUGOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA	635.859.184	20.074.375
Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe	616.200.941	0
Ulaganja u vrijednosne papire	3.959.812	4.289.892
Dani zajmovi, depoziti i slično	15.558.431	15.590.772
Ostala dugotrajna financijska imovina	140.000	193.711
IV. POTRAŽIVANJA	147.290	147.290
V. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	100.709.727	125.706.036
KRA TKOTRAJNA IMOVINA	228.130.083	332.775.548
I. ZALIHE	22.899.786	25.447.350
II. POTRAŽIVANJA	36.668.851	45.442.095
Potraživanja od poduzetnika unutar grupe	1.879.447	0
Potraživanja od društava povezanih sudjelujućim interesom	0	1.380.025
Potraživanja od kupaca	29.757.242	33.928.832
Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	1.366.667	1.428.327
Potraživanja od države i drugih institucija	2.275.769	7.256.256
Ostala potraživanja	1.389.726	1.448.655
III. KRA TKOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA	28.300	43.750

Dani zajmovi, depoziti i slično poduzetnicima unutar grupe	28.300	0
Dani zajmovi, depoziti i slično društvima povezanim sudjelujućim interesom	0	43.750
IV. NOVAC U BANCI I BLAGAJNI	168.533.146	261.842.353
PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	24.218.271	25.278.400
UKUPNO AKTIVA	4.997.606.815	5.668.945.486
IZVANBILANČNI ZAPISI	54.446.042	58.014.172
PASIVA		
KAPITAL I REZERVE	2.474.760.657	2.758.532.748
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	1.672.021.210	1.672.021.210
II. KAPITALNE REZERVE	5.304.283	5.304.283
III. REZERVE IZ DOBITI	94.297.196	94.297.196
Zakonske rezerve	83.601.061	83.601.061
Rezerve za vlastite dionice	96.815.284	96.815.284
Vlastite dionice i udjeli (odbitna stavka)	-86.119.149	-86.119.149
IV. REZERVE FER VRIJEDNOSTI	905.282	905.282
V. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK	462.953.210	348.674.430
VI. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE	239.279.476	235.337.282
VII. MANJINSKI (NEKONTROLIRAJUĆI) INTERES	0	401.993.065
REZERVIRANJA	35.699.314	77.311.656
Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze	7.894.989	10.114.484
Rezerviranja za započete sudske sporove	27.804.325	67.197.172
DUGOROČNE OBVEZE	2.001.600.459	2.284.143.535
Obveze za zajmove, depozite i slično	0	8.943.000
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	1.978.757.713	2.198.942.318
Obveze prema dobavljačima	0	81.000
Ostale dugoročne obveze	7.615.740	7.615.740
Odgođena porezna obveza	15.227.006	68.561.477
KRATKOROČNE OBVEZE	374.287.286	425.784.158
Obveze prema poduzetnicima unutar grupe	196.105	3.785.129
Obveze za zajmove, depozite i slično	0	103.000
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	203.359.113	227.211.496
Obveze za predujmove	34.734.630	38.933.044
Obveze prema dobavljačima	102.714.900	112.908.087
Obveze prema zaposlenicima	22.822.891	28.396.296
Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	9.464.523	11.757.015

Obveze s osnove udjela u rezultatu	9.600	250.516
Ostale kratkoročne obveze	985.524	2.439.575
ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	111.259.099	123.173.389
UKUPNO – PASIVA	4.997.606.815	5.668.945.486
IZVANBILANČNI ZAPISI	54.446.042	58.014.172

Izvor: Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina.

U okviru dugotrajne financijske imovine, u nekonsolidiranoj bilanci, iskazana su ulaganja u ovisna društva na poziciji “Ulaganja u udjele (dionice) poduzetnika unutar grupe” u iznosu od 616,2 milijuna kuna. Ulaganja na koja se ovaj iznos odnosi prethodno su prikazana u tablici 3 u poglavlju 5.3. ovog rada. U konsolidiranoj bilanci, na istoj poziciji, iznos je nula, što pokazuje da su potpuno eliminirana ulaganja matice u ovisna društva, budući da grupa ne može iskazati ulaganje u samu sebe. Sljedeća pozicija koja je predmet eliminacijskih knjiženja su „Potraživanja od poduzetnika unutar grupe“ u iznosu od 1,9 milijuna kuna budući da subjekt ne može sam od sebe potraživati, a grupa se promatra kao jedan subjekt. U okviru kratkotrajne financijske imovine u konsolidiranoj bilanci eliminiran je iznos danih zajmova, depozita i slično poduzetnicima unutar grupe, iza čega je logika da ne može subjekt sam sebi dati zajam ili depozit.

Kao što je opisano u teorijskom dijelu rada, pri sastavljanju konsolidiranih financijskih izvještaja, s jedne strane eliminira se ulaganje matice u ovisna društva kao pozicija aktive, a s druge strane eliminira se kapital ovisnih društava kao pozicija pasive. Tablica 8 prikazuje da su pozicije temeljnog kapitala i svih rezervi jednake u odvojenom i konsolidiranom izvještaju o financijskom položaju što znači da je u konsolidiranom izvještaju iskazan samo temeljni kapital i rezerve matičnog društva dok su temeljni kapital i rezerve ovisnih društava eliminirani.

Prema podacima iz izvještaja o sveobuhvatnoj dobiti, u 2018. godini Društvo je ostvarilo 239,3 milijuna kuna neto dobiti, a Grupa 239,2 milijuna kuna neto dobiti koja se dijeli na dobit pripisanu imateljima kapitala matice i dobit pripisanu nekontrolirajućem interesu. Budući da ovisna društva Imperial d.d. i Hoteli Makarska d.d. nisu u stopostotnom vlasništvu matice, dio neto dobiti tih ovisnih društava pripada nekontrolirajućem interesu. Prema tome, u kapitalu konsolidiranog izvještaja o financijskom položaju na poziciji „Dobit ili gubitak poslovne godine“

iskazan je samo dio dobiti ovisnih društava koji pripada matici zajedno s matičinom neto dobiti u iznosu od 235,3 milijuna kuna.

Nekontrolirajući interes u imovini Grupe u 2018. godini u iznosu od 401.993 tisuće kuna odnosi se na nekontrolirajući interes društva Imperial d.d. od 43,79% u iznosu od 227.896 tisuća kuna i nekontrolirajući interes društva Hoteli Makarska d.d. od 53,07% u iznosu od 174.097 tisuća kuna u 2018. godini.¹⁴⁵

¹⁴⁵ Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina. Dostupno na: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>, str. 169.

6. Zaključak

Poslovno spajanje odnosi se na spajanje dvaju ili više poslovanja ili subjekata u jedan izvještajni subjekt. Postoji nekoliko različitih oblika poslovnih spajanja, koja se razlikuju ovisno o stupnju kontrole jednog društva nad drugim te ovisno o tome zadržavaju li društva koja se spajaju svoju pravnu osobnost. Sva poslovna spajanja moraju se obračunati primjenom metode stjecanja odnosno kupnje. U ovom radu naglasak je na akviziciji kod koje dolazi do stjecanja odnosno preuzimanja ovisnog društva od strane matičnog društva pri čemu matično društvo stječe kontrolu nad ovisnim društvom i postaje obveznik konsolidacije financijskih izvještaja. Kontrola se najčešće ostvaruje stjecanjem više od 50% dionica ili vlasničkih udjela s pravom glasa drugog društva, ali to nije uvijek slučaj, budući da postoje i drugi elementi koji mogu utjecati na ostvarivanje kontrole, a definirani su prema MSFI-u 10.

Za mjerenje ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima, matica može primijeniti trošak nabave, fer vrijednost ili metodu udjela prema MRS-u 27 te isključivo trošak nabave prema HSFI-u 2. Prilikom izrade konsolidiranih financijskih izvještaja, matica mora eliminirati svoje ulaganje u ovisno društvo te svoj udio u kapitalu ovisnog društva. Isto tako, potrebno je eliminirati sve prihode i rashode te potraživanja i obveze nastale unutar grupe kako bi konsolidirani financijski izvještaji prikazivali grupu kao jedan ekonomski subjekt.

Analizirano društvo matično je društvo Grupe Valamar Riviera koja na 31.12.2018. godine ima sedam ovisnih društava, od kojih pet u stopostotnom vlasništvu. Društvo je obveznik primjene Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja, pa se prilikom poslovnih spajanja i konsolidacije financijskih izvještaja pridržava uputa iz MSFI-a 3, MSFI-a 10 te MRS-a 27. Matica svoja ulaganja u ovisna društva u odvojenim financijskim izvještajima mjeri po trošku ulaganja. Tijekom 2018. godini matica je preuzela ovisno društvo Hoteli Makarska d.d. pri čemu je ukupno stečena neto imovina koja pripada matičnom društvu bila jednaka naknadi za stjecanje pa nije nastao goodwill.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Copot Marjanović, M. et.al. (2018). Mazarsov HSFI priručnik. Zagreb: Mazars Cinotti Audit d.o.o.
2. Čevizović, I., Glasnović, B. (2009) Računovodstveni i porezni tretman spajanja i pripajanja, *Računovodstvo i financije*, br. 7.
3. Gulin, D., Perčević, H. (2013) *Financijsko računovodstvo - izabrane teme*. Zagreb: HZRiF
4. Guzić, Š. (2015) Konsolidacija financijskih izvješća. *Računovodstvo, revizija i financije*, br. 5.
5. Hrvatski standard financijskog izvještavanja 2 *Konsolidirani financijski izvještaji*
6. Hrvatski standard financijskog izvještavanja 14 *Vremenska razgraničenja*
7. Kopun, D. (2009) Odgođena porezna imovina i odgođene porezne obveze, *Računovodstvo, revizija i financije*, br. 4.
8. Međunarodni računovodstveni standard 12 *Porez na dobit*
9. Međunarodni računovodstveni standard 27 *Odvojeni financijski izvještaji*
10. Međunarodni računovodstveni standard 36 *Umanjenje imovine*
11. Međunarodni standard financijskog izvještavanja 3 *Poslovna spajanja*
12. Međunarodni standard financijskog izvještavanja 10 *Konsolidirani financijski izvještaji*
13. Narodne novine (2018) Zakon o računovodstvu
14. Orsag, S., Gulin, D. (1997) *Poslovne kombinacije*. Zagreb: HZRiF
15. Perčević, H. (2018) Mjerenje ulaganja u ovisna društva u nekonsolidiranim (odvojenim) financijskim izvještajima matičnog društva. *Računovodstvo i financije* 11/2018
16. Perčević, H. (2017) Priznavanje i mjerenje nekontrolirajućeg interesa u konsolidiranim financijskim izvještajima. *Računovodstvo i financije* 6/2017.
17. Pervan, I. (2012) *Računovodstvo poslovnih spajanja*. Zagreb: RRiF Plus d.o.o.
18. Valenta, I. (2015) *Poslovna spajanja i konsolidacija financijskih izvještaja*. Diplomski rad. Zagreb: Ekonomski fakultet.

Internet izvori:

19. Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2018. godina. Dostupno na: <https://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2018-1Y-REV-K-HR.pdf>
20. Godišnji izvještaj 1Y., revidirano, konsolidirano, 2017. godina. Dostupno na: <http://www.zse.hr/userdocsimages/financ/RIVP-fin2017-1Y-REV-N-HR.pdf>

POPIS SLIKA I TABLICA

Popis slika:

Slika 1: Konsolidirani subjekt.....	10
Slika 2: Vremenski slijed transakcija dionicama društva Hoteli Makarska d.d	36

Popis tablica:

Tablica 1: Usporedni prikaz zahtjeva MRS-a 27 i HSFI-a 2 u pogledu mjerenja ulaganja u ovisna društva u nekonsolidiranim (odvojenim) financijskim izvještajima matice	18
Tablica 2: Promjene ulaganja u ovisnim društvima tijekom 2017. i 2018. godine	34
Tablica 3: Vrijednost udjela Društva u ovisnim društvima na 31.12.2017. i 31.12.2018.	35
Tablica 4: Fer vrijednost stečene neto imovine društva Hoteli Makarska d.d. na datum stjecanja	38
Tablica 5: Promjene vrijednosti ulaganja u ovisnom društvu Hoteli Makarska d.d.	40
Tablica 6: Konsolidirana ovisna društva u 2018. godini	42
Tablica 7: Konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti za 2018. godinu.....	43
Tablica 8: Konsolidirani i nekonsolidirani izvještaj o financijskom položaju na 31.12.2018.....	46

ŽIVOTOPIS

OSOBNI PODACI

Ime i prezime: Ivana Seder

Datum i mjesto rođenja: 29.12.1994., Zagreb

E-mail: ivanaa.seder@gmail.com

OBRAZOVANJE

2017. – trenutno: Ekonomski fakultet Zagreb
Diplomski sveučilišni studij, smjer Računovodstvo i revizija
- 02/2019 – 06/2019: Sveučilište u Padovi, Odjel ekonomije i menadžmenta „Marco Fanno“
Erasmus+ studijski boravak u inozemstvu
2013. – 2017.: Ekonomski fakultet Zagreb
Preddiplomski sveučilišni studij poslovne ekonomije
2009. – 2013.: III. gimnazija Zagreb

RADNO ISKUSTVO

- 09/2019 – trenutno: Mazars Cinotti Audit d.o.o. (asistentica u reviziji)
- 02/2018 – 02/2019: Mazars Cinotti Accounting d.o.o. (asistentica u računovodstvu)
- 06/2017 – 09/2017: Erste&Steiermärkische Bank d.d. (stručna praksa u sektoru upravljanja aktivom i pasivom)
- 09/2016 – 02/2017: Erste Card Club d.o.o. (asistentica u administraciji)